

Kovara Buroya Jinen Kurd

Jiyan

Hejmar/Ausgabe: 38

Çirîya Paşîn–November–2005

Biha/Preis: 3€

Dokumentationszeitschrift des kurdischen Frauenbüros
Kürt Kadın Bürosu Yayın Organı

JÎYAN

SERECEM

JÎYAN
Kovara Buroya Jinên
Kurd

Redaksiyon:
Zübeyde, Necla
Belgin

Navnîşan:
Alte Feuerwache
Gathe 6
42107 Wuppertal

Tel:
0202437932

E-Mail:
jiyankurd@yahoo.de

Y. Kutluktemur
Stadtsparkasse
Konto Nr: 9269820
BLZ: 330 500 00
Wuppertal

Mercên abonetiye:
Ji bo saleki: 15 €

Sernivîs çi deynin Dîya Azad.....	4-6
Helbest Zarife Demir.....	6
Diyarbakır'ın Kulp ilçesinin küçük bir köyündendi Filiz Kılınç.....	7
Bu yazıyı mutlaka okuyun Nazenin.....	8
Ax hewar ji bo evê bê dadîyê B. Berfîn.....	9
Pêşniyarên ji bo perwerdeyê zarokan Kejal.....	10-12
Siz hiç hayallerinizden vazgeçtiniz mi? Şeyda.....	13
Nebahat Akkoç ile söyleşi Mihri İnal.....	14-19
Kadın örgütlenmesinde açmazlar Z. Rewşen.....	20-22
Almanya'dan kadın portreleri Songül Akdağ.....	22-23
Sayın Gürsel Çapanoğlu'nun yazısına cevap Zühre Mısto.....	24-27
Toplumsal sorun mu? Sistemin sorunu mu? Şiddet Zübeyde.....	28-29
Stratejiya mişkan-2 Werger: M. Senem Çamlıbel.....	30-34
Dünyada kadınların yaşadığı şiddetin rengi ve acısı aynıdır Kejê.....	35-37
Sözleşmelerdeki yeni değişiklikler ve bizleri bekleye Zerin.....	38-39
Nûçe.....	39
Anne beni sev Necla Morsünbül.....	40-41
8 Bin Barzanî'nin akibeti Evin.....	42
Şiir N. Morsünbül.....	42
Okurdan mektuplar.....	43

Redaksiyon'dan

Sevgili Okurlar,

5 aylık bir aradan sonra, size ulaşabilmenin sevinciyle MERHABA!

Bu kez elimizde olmayan nedenlerle, iki sayıyı bir arada çıkarmak durumunda kaldık. Bu aksaklıklar bizi üzmüyor değil. Hem teknik, hem maddi zorlukların yol açtığı bu tür aksaklıkların, sizlerin ve bizim daha fazla ilgi ve desteğiyle aşılabacağına inanıyoruz.

37. sayımızın çıktığı Haziran ayından bu yana geçen süre, hem Kürt ve hem de Türk halkı için, oldukça dolu ve anlamlı geçti. Kürt halkı açısından Güney'deki gelişmeler, gerek Kürdistan'ın diğer parçalarında ve gerekse yurtdışında yaşamakta olan bizleri çok yakından ilgilendirir. Bu anlamda Güney'de, özellikle yeni anayasa ile elde edilen kazanımlar ve bu kazanımların referandum yoluyla da kabul görmesi, -yani anayasanın kabulü- Kürt halkı açısından tarihi bir öneme sahiptir. Bu referandum, sadece Kürt halkı için değil; Irak halkları için de tarihi bir önem taşır. Biz Kürt kadınları olarak, böyle bir anayasanın, Irak'ta yaşayan bütün halklar için, en doğrusu olduğuna inanıyor ve tüm halkların birlikte, eşit haklar temelinde çok şeyler yapacaklarını umud ediyoruz.

Geçen bu sürecin odaklandığı asıl konu şüphe yok ki, Türkiye'nin AB üyelik görüşmelerinin başladığı **3 Ekim tarihi** oldu. Günlerce, bütün dünyanın gündeminde yer aldı. Biz de KOMJİN olarak, gelişmeleri dikkatle izledik. Bu görüşmelerin başlamasının, hem Türk toplumu ve hem de Kürt halkı açısından olumlu olacağını düşünüyor, üyelik sürecinin Türkiye'de genel olarak demokratikleşmeye katkı sunacağına inanıyoruz.

Yine geride bıraktığımız bu zaman diliminde, Türkiye'de bir grup aydının başlattığı demokratikleşme girişimi sonucu, Kürt sorununun masaya yatırılması ve Başbakan Erdoğan'ın bu yöndeki açıklamalarının, (henüz bir sonuç vermemiş olsa da) kamuoyunda tartışılmaya başlanması, bizce olumlu bir gelişme oldu. Türk halkı ve aydınları, bu konuyu tartışmaktan korkmayı bırakmalı. Bu mesele, Türk ve Kürt halklarının meselesi olmalıdır. Eğer bu gözle bakılmazsa, istenmeyen sonuçlar çıkabilir. Bunca yıldır süren inkar politikalarının ceremesini, her iki halk da hak etmediği boyutlarda yaşadı. Buna son verilmeli artık!

Bu arada, dünya genelinde de bir çok olumsuzluklar yaşandı. Ortadoğu yine karışık. Lübnan'ın eski başbakanı Hariri'nin öldürülmesi, İran yönetiminin daha katı kurallar çerçevesinde değişmesi, Asya'daki deprem ve doğal afetler gibi durumlar, dünyanın gündemini oluşturdu.

Almanya'da ise, bizleri de çok yakından ilgilendiren genel seçim sonuçları, ha keza gündemden düşmedi. Almanya tarihinde, alışılmamış bir ilk yaşandı ve iki büyük partinin katılımı ile koalisyon hükümeti oluşturuldu.

Sevgili okuyucular, bu sayımızda da hem gelişmelere yönelik ve hem de genel konular içeren yazılar bulacaksınız. Severek okuyacağınızı umuyoruz. Her sayımızda belirttiğimizi bu sayımızda da tekrarlıyoruz: Bütün zorluklarımıza rağmen biz, JÎYAN'ı JÎYAN yapan tüm kadın ve demokratik kesimlerin katılımını, değerlendirmelerini hesaba katarak, daha iyi bir dergi olmak istiyoruz. Bu nedenle, yeni sayıda olmasını istediğiniz değişiklikleri, öneri ve eleştirilerinizi yazarsanız, bizleri güçlendirmiş olursunuz.

JÎYAN'da, yeni bir sayıda buluşabilmek dileğiyle...

Hoşçakalın – Dostçakalın!

Sernivis çî deynin

Me zanibûya nedipirsî. Ev pirs ku, ji destpêkan heta dawîyan, tim nivîsarên xwe da bela serê xwe ne. Ji destê amatoriya xwe bê guman. Nivîskar nîn in em, ez û pênuşa xwe... Ne bi şert û şurtên nivîsandinan dizanin, ne ji reng û ahengên wan. Lê dinivîsinin.! Ji 3 mehan carek, bi 3 rûpêlan, ji bo vê kovarê. Bi qeydê dîktevanî ku ew jî. Ev enternet heye ya, ev enternet! Çi nade kirin ku bi me! Ewil, di rojek da, bi dehan malperên Kurdî û Tirkî dide xwendin. Paşê jî bi dehan caran hişê me li hev dixê.. Ked, kedên me gavê-saet berhewa dike.. Têr nake, bi dehan caran nivîsarên kutabûyî ji ber me hil-fîne, yên ferztiyên dafîne ser. Bi wan hılanîn û danînan ku dibînin wexta teslîmê hatine jî..

Ev dîkteya li ber me vê gav, yek ji wan e. Mijarek nû nîn e.. ne jî nebihîstî. Lê ku zikê me yê nerm, birîna me ya kronik e. Ji zerpa çik û firên wê, mecbûr me ewê danî pêşîya ewilîyên xwe.

Derd ev in ku, xelk û welatê me, ji çendînan zeman e, bi tehrîka "**du hember**"an dîsa, ber bi elametêk diçe. Bazirganên bela-qedayên melûm, bazarên xwe radixin piyasê dîsa.. bi şer-xwîn-girî-agir, malwêranîyên teze teze... Li ber kelandina niqirên cazûyan, bi hêvîya karesatên nû, ha îro, ha sibê ku dikin dîsa. Hemberên hev in her du alî, ku goya. Lê ku bi çalakî, pratîkên xwe, cêwîyên pişk hêkek in. Hedef, armanca xwe, feleka me Kurdan.

Hemberêk: artêş, dewlet(kûr-nizim); Tîmê Taybet, tîmê bet; çep û rast û Sêvasor, rûvî-kûvî-gurêboz; milliyetçîfîynet yoz; kîndar-xwînxwar-talanker; Tirkên xasên dewşîrme; tehzî-pêxas-eleme; dagirker-qetliamker; keysperest, zilimperest ku tev, ji bo 'îmhaya xelkek', li ser taktîk-stratejîyên xwe yên ewel-axir, şûrê lînçan tûj dikin.

Hemberê wî: him solcî ye, him saxcî.. Him demokratîk e, him faşîst.. Him Kurdçî ye, him Tirkçî.. Him Ataturkçî ye, him etnîk.. Him dûvik e, him 'heval'.. Him xelasker e, him hêsîr.. Him Stalînîst e, him unîterîst.. Him qatîl e, him meqbûl.. Him şervan e,

hem bizdok.. Him îsyankar e, him xulam.. Him neyar e, him hevkar.. Him aşfixwaz e, him şerxwaz.. Him serdar e, him serxwar.. Him seyîs e, him kurtan.. Him poşman e, him Osman...

Hemberêk: serê taktîk û provokasyonan bi cejna Newrozê vedike. Ji bo lînç û xaleyana gavîn û paşerojan... Ew e ku bi gede-du zarûkan, beyreqa xwe li erdê dide gewizandin.. Di lehzê da, medya û tekmlî serhûrik û sergirên xwe radike ser pê. Sibetir, serokserkantiya xwe, Kurdan ji "**hem-welatiya sinifa yekemîn**" dadixîn sef û rêza 'alt kimlik'an.. Ji liderên melûmû alî (Leyla-Orhan-Hadep) yên xwe lêboîn telep dike, bêserûbin toleransan.

Hemberê din: eynî Newrozê, bi nara-yên "**bijî Apo**" û bi posterên wî ji norma netewîfî dixin. Ji bo tewaf û destpaçkirina Fatîma Îmralî, Leyl meyl'ayan dixê rêzê. Çi ku dilê paşalerên 'ortak deger-ler'an zehf dizîzî bi evê jî. Tiris dibe, ji xezaba wan paşeleran, bi qandî çend heyam hengaman. Dertê holê vê paşê, bi qîrarê xwe yê fetha Behra Reşan. Def û zirne bi îlanan.. bi riya medya roportajan... Demek jî xelvet şûn da lê, çend gerîlayên Sûrî dişî Terebzonan. Sonî?! Li wê êlê, ji lînça gurêbozên li bendê, di nav xwîn xeraban da, bi çend qurbanan xelasbûn... Li nik ew kotekên bi tonan.

Hemberêk: ji bo pişt Kurdan rast neke, weedên xwe yên Dîyarbekir nebe cî, Serokwezîrên xwe dide ber bombardimanên gef û gur û îthaman. Esker li rêza ewil, bi îcazeta sivil-sîyasî, tekmlî muxalif-mutabiqan.

Hemberê din: bi posterên serokevd, jin-zarû, mêr-pîr-kal û malan ditepsîn otobûsan. Ji ser Gemlik guzergahan ji bo evdal Îmralîyan. Menzîl ku Bozöyük e, şûn-warê MHPê yan. Encam: li bin lînça el û ep, Sêvasorcîyên havêr û gurêbozên xumalî, irzên xwe û Îmralîyê hezar pare li bin piyan...

Xwe davê Dîyarbekirê.. bi awê mexdûr, stûxwaran. Li Amedê, fîra heyfê li ser mil, dertê nêçîra kullî Bozöyükîyan.

Qîyek: kir û nekir, bi Kurdan neda jibîrkin, ewê kula ji bav û kalan.. Serî nekir bi Kurdan, tu hikûmata Kemalîstan. Ne bi serhildanên wan, ne jî bi ew qetlîam, tehcîrên xwe yê hembera wan. Ne bi ew tertîp, tehbîqatên xwe yê 15 salan. Radibe ser pê ku niha, bistîne tol û heyfan. Dibezîn aliyê din, ser ewan karesatan. Bikuje, ku bide kuştin.. bikuje, ku bide kuştin.. bide kuştin ku ew, malxerabke Kurdîstan.

Qîyê din: ew jî fit-milîtanê ew yek ji dayîna xwe vir da. Pîsporê eve yekê; li ser ev yek dîplomat... Qelew têr pişt û stû, bi MÎT-îstixbaratan. Li Kurdî-netewî bi zema xwe, em dixin dewsa sûcdar. Dibe yek bi Kemalîstan, loma di helbijartinan da. Rê li MHPê vedike li ser axa Kurdîstan.. Dibe tank û barîqat li hembera hêz Kurdan. Bi zikira unîterî ku, fen namîn dafîn ber wan... Başûrê Kurdîstanê çav li azadî ji ber ku, ew cehda xwe şidandin, zend-nîrên dagirkerî li qirka bakûrîyan. Serxwebûna welatî, daxwazek netewperest li gor sîyaseta xwe; daxwaza Kurd netewperest, ew şîrîk, hevalbendan... Li hember ev fesh dike HADEPê Karayilan. Bibin yek ku bi hêzek Tirk, li rexa DEPçî birayan. Li bin sîya tek dewlet, tek sînor, tek beyreq. Ji Kurdayetî qe nestînin ku bîhnek.

Belê xwendevanan, li gor pîsporên sîyasetan, bazara ku ew du alî li dar dixin, bi kurî û bi Kurdî ev yek e. Enternetê loma ewê bi me jî da dîktêkirin, bi terzek îtalîk. Sûc-gune di stûyê sîyasetvanan da yanê. Yanê nebe ku Apocî em jî bixînin nav lista Mihemed Uzanan. Her çi qas nam û şanê xwe nebin jî, difirsîn welleh dîsa! Jin in jî ber ku.. ez û pênsîsa xwe. Tirsok-bizdok ew çend ku, nabin neynokek ew jinên Apocîyan. Ew jinên ango herî çavsor, babaegîd, qehreman...

Belê lê, em çawa nabin neynokên ewan jin Apocîyan, jî welatparezîya wan jî mixabin hîç tiştêkî fam nakin. Ji ew paradoksa wan a ku, pîpîfîne, wer tê da.

Em jî zanin, jî bo mucadela serxwebûna welatek, fedakarîya giştî çî tiştêk pêwîst, çî tiştêk elzem e. Nabe nabe ye... Xasîma jî fidakarîya jinan. Di vî warî da jinên Bakûrî jî serfiraz bûn bi rastî.

Dixwazî bi dil, dixwazî bê dil ewladên xwe çûn Bekeayan, çûn ku çîyan, ew jin jî ketin ber devê se û guran.. Weşartin, hevandin, xwedîkirin ku gerîlayan... Nexwarin, dan wan; li xwe nekirin, li wan kirin. Wan parastin, bûn perr û bask, dergevanên wan. Xwîn, hêsir, şewat, zilm, zindan, tecawuz, heqaret, koçberî, bi tim barbarîya xwe, ji xwe ra ketin. Sebîr kirin, ber xwe dan. Tije tije tam 15 salan... Ji bo çî? Ne jî bona serxwebûna welat ma gidîno? Lê çî ketin destê xwe, bi wan Îmralî teblîxatan?! Ji evê jî çi qas haydar in gelo, ew me jinên fidakar wilo, wilo qehreman?

Serok û rêxistina xwe, çî xelat danîn bi wan? Haya xwe ji hinek teferuatan hene, tunene? Serok ango, di lehza da teslîm bû, yan na? Ji bo canê xwe bû xulamê dewletê, yan na? Dawa netewî firot, yan na? Şehîd qurbana xwe kirin, yan na? Ji dîyên memetçikan lêborîn xwest, yan na? Yanê gelo, ji wan jinên çavsor, tu jinek heyî ku ji ew bêxîretîyan bê xeber be? Baş e lê ew jin, ji bo çî îcar, li ser wî xwefroto evqas helakî ne hê? Ev xwefirot, hindik gelo telîmatên têkçûna Kurdan gihand û digihîn deşta Qendîlan? Yanê gelo, bîjî bîjî serok bi ev jîna xwe, da ewê çî kincên bêxîretî li wan ke, hê çî nîşanên bêxîret bixe li enîya wan? Kurdîstana ku teslîmê dewletê kir dê bixe destê wan? Şehîdan bi ruh ke, rake ser pîyan? Ew şehîd ku, di saxîya xwe da, "ker" bûn, "heywan" bûn ji bo wî serokevdê wan. Bûn "şehîd" lê piştî ku mirin li serê çîyan. De îcar ji çî wefayê ye ku, bi wî zeliqî ne ew jin bi awê dîn, meftûnan? Ev yek şermezariyek mezin nîn e, li ser navê jinên Kurdan! Xulamê dijîmîn, çawa ku ji xwe kirine axa?

Di têkçûna doza netewî da, webala wan jinan divê ney înkarkirin. Evî dibên û bi evî dizanin em. Bi piştî wan nebûya eger, evdên Qendîlê nikaribûn gavek zêde bavêtana. Nikaribûn xelkê me, welatê me bikirana paspasa tekçî, beyreqçîyan. Eger ku ew jin nebûna li piştî wan... Li ser evan dîtinan, tesbîta destek herêmî divê em bikin mînak. Ewî ku digot: Mêrên Hekarîyî, pîrayî ji bela namûsê girfîyên PKKê ne. Jinên wan, biheşyarbûna xwe, xwe davên navenda parfî (Hadep)yê. Mêrên xwe lê, xwe bidin pey wan nabe, nedin nabe. Bidin pey wan, rewşa welat li ortê! Nedin pey wan, namûsa malxwe

payîmal! De werin, em jî ji wê fenomenê derkevin! Namûsa welat peremperçe, lê ya malxweyan girêdayî rewşa jinan.. Ew namûs ku, bi çi sazî serfiraz; bi çi saz dikeve ji hal!!...

De werin, ji wan jinan ra em bêjin, cahilên Xwedê ne; bi tiştêkî nizanin loma ji dûvên Îmralîyan naqetin. Na velleh!. Ew jin, wexta dixwazin mîna çavso-riya xwe, wekî cinan in jî!.. Einstein in bi Xwedê, her yek ji wan.. Erê bi Xwedê!! Wusa nebûna teorîyên serokevdê xwe, di lehze da dikaribûn hel bikin? Em ku hê "dem" çi, "kon" çi, li ser evê, ew bûn akademîsyenên wan îşan. "Demokratik konfederasyon"an hînî me dikin êdî. Piraînya wan ku bi alfabê nizanin. Ji dergêhên "çozumlemeler" filanan derbas nebûne. Fenî hemcînek xwe neketine hepsan; ji unîversîteyên girfîxanan dîplom-mîplom nestendine. Ew zeka, ew feraset, em heyranên wan! Lê ku ew, li ser hesabek pîr sivik, qiruş bi kêrî xwe nayên!

Ew jinên herî jîr-zana ku, di riya Serokpût û pûtperestan ha li wan civîn-mitîngan; ha li wan minîbûs-otobûsan serîyan dijîmêrin, çawa nikarin ev hesabê sivik jî derxin pêş çavan? Hesabê ango ge-de-kur-qîz-xwîşk-bira-nebî-mêr-bav-ap-xal şehidên xwe. Çawa dibe ku bi qasî diyên me-metçikan jî li wan xwedî dernayên? Çetela şehidên xwe naxwazin ji taîfa Îmralîyan? Û ku çawa nizanin heta ew hesab ney pîrsîn, çalên Kurdistanê bi xwînên gerila û gelên mayîn li benda tîjebûnan bin dîsa. Naxwe, ev bazara Apocî û cepha Tîrkan ma jî bo çi xêr û dezgehane? Gerîlayên deşta Qendîlê jî bo çi rojan? Dîl-pîyonên çi ax û xakan? Eva jî ku hesab nekin ew dê û jinên gerilayan, ma çawa dibin pîsporên konfederasyonan? Nizanbin ku ji destê gerîlayên xwe bînin, saetek namînin li Qendîlan. Bi ber wan ku dikevin bipîrsin bira vê meselê, ji kesên qetîyayî, revîyayî, weşarîbûyî ji xezebên Îmralîyan.

Û bi bîrxin li wan jinan gotina xwe dawîyê:

Kêza wan jî ji Kurdan ava bûbû. Meqbûl, qebûlê me, wekî sazî-rêxistinên hemîyê Kurdan. Lê heger.. şecera xwe îxanetçi, gunekar derneketa!.. Me yê jî wê çax, vê nivîsarê bi awek dî bi-nivîsanda.. Û bi sernivîs bêguman...

17/09/2005

XATÛNÊ

Xatûnê, xayîngê melorîne
Jîyan bê bext e, qelaş e
Mebarîne hêstîren çavên xwe
Melorîne dilê min dêşe
Jîyan bê bext e, xençera bêbextîye ye

Li pişta mirovan texînin
Bê axt û bê saet qet merî nizane
Çaxa mîja tingî tarî davêje ser gelan
Jîyan di dest mirovê hov da zehmet e
Jîyan berxwedan e, dengê stranên tal û şîrîn

Lêdixîne li quntara çîyan
Wedigere guhê mirovan
Gêj dike mirovatîyê
Lê xatûnê, xayîngê melorîne dilê min dêşe
Ez pê burîn im tu zanî
Ji êşa cîgerê har û dîn im
Mîn wenda kirîye dergûşê xwe yê li beran
Lê xatûnê, xayîngê melorîne dilê min dêşe

Şîrê berê min dikele
Pêşîrên min ji şîrê berê min bûne eş û qûç
Şîl bûne ji şîrê berê min
Ez dergûşê xwe yê beran dixwazim
Ew cemidî di himbêza min da
Ji mehan meha adarê bû me barkir
Bi zora dar û tivingan
Agir berdane gund û daristanên me
Koça me bi rê ket, ketine rîyan û olaxan
Wê dûr ketine ji gunde xwe
Çûne bi şev û roj
Lê xatûnê, xayîngê melorîne dilê min dêşe

Qutîya dilê min vemeke
Jana dilê min tev rameke
Derîyê dilê min bigre, qe vemeke
Melemeka aşîtîyê bibîne
Sorgulê aşîtîyê biçine bi destê xwe
Ji mirovetîyê ra dîyarîke.

Zarife Demir

Diyarbakır'ın Kulp ilçesinin küçük bir köyündendi

İki günlük bebek iken babası; "kızımın yaşamı adı gibi güzel olsun, adı yaşamının simgesi olsun" dilekleriyle kulağına üç defa "Saadet" diye fısıldamıştı...

Saadet çok istemesine rağmen okula gönderilmemişti ve daha çocuk yaşlarda, onaltısında nişanı, onyedisinde düğünü yapılmıştı. Görücü usulü ile sevmediği biriyle ailesinin isteği üzerine evlendirilmişti.

Evlendiği yıl hamile kalmıştı. Daha çocuğu dört aylık iken kocası köy korucusu olduğu için bölgedeki Kürt gerillaları tarafından öldürülmüştü...

Dört aylık çocuğuyla baba evine dönmeyi planladığı bir sırada; aile meclisinin verdiği bir kararla kocasının küçük erkek kardeşiyle tekrar evlendirilmişti...

İki yıl da küçük kaynıyla evli kalmıştı ve onanda bir kız çocuğu doğurmuştu.

Kader bu ya! ikinci kocasının da verem hastalığına kurban vermişti...

Böylece yirmi yaşında, iki çocuklu, dul bir kadın olarak kendi geleceği için bir karar vermeye uğraşırken; klasik aile meclisi yine toplanmış ve yine, yeni bir kararla Saadet'i ölen kocalarının öz amcasıyla dördüncü kuma olarak evlendirmeye karar vermişti...

Saadet aynı aileden üçüncü erkekle evlenmek zorunda kalmıştı. Aynı aileden iki kardeşle evlendiği yetmiyormuş gibi bu kardeşlerin öz amcalarıyla, üstelik dördüncü kuma olarak tekrar evlendirilmişti...

Saadet'in son kocasından da iki çocuğu olmuştu.

Saadet yirmialtı yaşında, dört çocuk annesi ta-zecik bir kadındı. Bunun o da farkındaydı...

Hiç istemediği, sevmediği, tanımadığı üç erkeğin, evlenerek koynuna girmiş ve bu erkeklerden dört çocuk doğurmuştu. Dört çocuğunun suratlarında da kendi öz babalarını andıran simalar ve çocuklarını bile sevemeyen genç bir anne...

Yirmialtı yaşında, sevmediği, sanki kendisinden olmayan dört çocuk, yetmiş yaşındaki son kocası ve onun haremindeki diğer üç kadınla ve yaşamla boğuşan genç bir kadın...

Saadet yaşamın bu kadar adaletsiz ve kirlili yüzüne yenik düşeceği bir anda, yaşadığı bütün kötü anları bir kaç saniyelikliğine de olsa unutturan o gülüşü fark etti! Yaşadığı köyden olan, aynı zamanda komşuları "Diyar" adında genç bir erkeğin gülüşüydü bu...

Saadet kendi beğendiği, sevdiği biriyle beraber olmayı kafasına koymuştu ve Diyar'la beraber oldukları bir sırada son kocasının ikinci karısı tarafından yakalanmışlardı. Saadet böyle bir şey yaptığı için öz babasına, Diyar da kendi küçük kardeşine "töreye" ihanet ettikleri gerekçesiyle öldürtülmüşlerdi!!!

Evet çoğumuza bu kadarı da olmaz dedirtip parmak ısırtan bir hikaye belki de ama, Saadet'in yaşamı, inanılması zor fakat gerçek bir yaşam öyküsü. İtiraf etmeliyim, gerçekte Saadet'in hikayesi ölümle bitmiyor ama ben bu hikayeyi duyduğumdan beri Saadet'in hâlâ yetmiş yaşındaki kocasıyla ve dördüncü kuma olarak yaşamasını bir türlü kabullenemedim. O yüzden kısa da olsa kendi isteğiyle bir aşkı yaşamasını istedim ve Diyar'ı yarattım kendi beynimde. Aslında belki de Saadet'e ölümü yakıştırmam çok egoistçe ama bana göre kendi yaşamını kendisi yönlendiremeyen; kendi duygu, düşünce ve istekleriyle yaşayamayan bir insan zaten ölmüştür...

Aslında hikayenin sonu daha bitmiş değil. Saadet şu anda yirmisekiz yaşında, son kocası, dört çocuğu ve kocasının diğer üç karısıyla yaşamaya devam ediyor...

Artık üçüncü kocası da öldükten sonra aile meclisi Saadet'i dördüncü bir erkekle mi evlendirir? Ya da Saadet "yeter artık" deyip kendisine yeni bir yol mu çizer? Ya da o da ikinci kocasının kaderini paylaşıp ölümcül bir hastalığa yakalanıp bu adaletsiz dünyaya veda mı eder? Ya da en iyi ihtimalle her şeyi olduğu gibi kabullenip; Hz İsa'nın dediği gibi "kim yaşadığı ızdırapları kendisine derf edip huzura kavuşabilir ki" düşüncesiyle bütün ızdıraplarının üzerine bir sünger çekip, bir çoğumuzun yapamadığı bir şeyi başarıp hayata gülümseyerek bakmayı başarır mı? Kim bilebilir ki?

Bu yazıyı mutlaka okuyun!!!!

Bir akşam eşim eve elinde bir gazete kupürüyle geldi. „O nedir?“ diye sordum. Bir dostum gazetede bir yazı okumuş, çok hoşuna gitmiş, acaba bunu Jiyan'da değerlendirebilir miyiz, diye de bana göndermiş.

Bu çok hoşuma gitti. Hoşuma gitti, çünkü insanlar güzel birşey okudukları zaman bunu paylaşmak istediklerinde akıllarına Jiyan geliyor. Bu çok memnun edici bir gelişme.

Gazete kupürüne bir göz attım. Yazı, Hürriyet gazetesinin, Güzin Abla köşesine yazılmış. Merakım daha da arttı, „bizim Güzin Abla ile ne ilgimiz olabilir“ diye düşündüm.

Ah şu önyargılar yok mu şu önyargılar, bizi bunlar mahvediyor zaten. Yazıyı bir solukda okudum ve dudak bükmekle ne kadar hata yaptığımı anladım.

Bu yazıyı Güzin Abla'ya genç bir okuru göndermiş. Aslında o kendi annesini anlatmış, ama içinde hepimizin annesi ya da anne olan herkes yer alıyor. Çocuk bakış açısıyla toplumda, kadın-erkek arasında yaşanan çarpıklıkları, ayrıntıları, farklılıkları çok güzel yakalamış. İlgile okuyacağınızı umarım. Yazı şöyle:

„Neden annemi çok seviyorum biliyor musunuz?

Akşam annemle babam televizyon seyrediyorlardı. Annem, „geç oldu“ dedi, „zaten çok yorgunum, ben yatıyorum.“ Sonra kalktı, mutfığa gitti. Çerez-meyve tabaklarını çalkaladı, kaldırdı. Sabaha hazır olsun diye çaydanlığı doldurdu, demliğe çay koydu. Şekerliğe baktı, dibinde az şeker kalmış, üstüne ekledi. Kahvaltı için buzluktan ekmek çıkardı, akşam yemeği için çözülsün diye de eti aşağıya indirdi. Kahvaltı masasını hazırlamak için masanın üstündekileri topladı.

Telefonu şarja, telefon defterini yerine koydu. Sonra çamaşır makinesinden çamaşırını çır-

kartıp astı ve makineyi tekrar doldurdu. Banyodaki çöp sepetini boşalttı. Islak havluyu kurasun diye duş perdesinin borusuna astı.

Babama bir gömlek ütüledi, kopuk düğmesini dikti. Sonra çiçekleri suladı, esneyerek gerindi ve yatak odasının yolunu tuttu. Masasının yanından geçerken durdu. Öğretmene tezkere yazdı, okul gezisi için gerekli parayı sayıp ayırdı. Eğildi sandalyenin altına düşmüş ders kitabını aldı, masanın üstüne koydu. Kek tarifleri defterini çıkardı, arkadaşına söz verdiği tarifi bir kağıda yazdı, çantasına koydu.

Bakkaldan alınacakları not etti; notu çantasına koydu. Sonra gitti, üçü bir arada temizleme losyonuyla yüzünü yıkadı, dişlerini fırçaladı. Gece kremi ve kırışık önleyici nemlendiricisini sürdü. Tırnaklarına baktı, törpüledi.

İçeriden „sen yatmaya gitmemiş miydin?“ diye seslenen babama „şimdi gidiyorum“ deyip köpeğin su kabını doldurdu. Kapıları, pencereleri kontrol etti. Holdeki lambayı yaktı. Kardeşimin odasına gitti, uyumuştur; lambayı söndürdü, çorapları toplayıp kirliliğe attı.

Benim yanıma geldi, „haydi yat artık, biraz da yarın çalışırsın“, dedi. Kendi odasına gitti, saati kurdu, ertesi gün giyeceklerini hazırladı. Altı maddelik acil işler listesine üç madde daha ekledi. Kendi kendine iyi geceler diledi, hayallerinin gerçekleştiğini gözünün önüne getirdi. İşte o sırada babam televizyonu kapadı, ortaya öylece bir „ben yatıyorum“ dedi ve gitti yattı.

Sizce bu işte bir gariplik yok mu?

Neden mi annemi seviyorum? İşte bu yüzden.”

Çok günlük ve rutin işler gibi görünse de içerisinde koca bir yaşamın ayrıntıları gizli, biz kadınların nasıl didindiğini, ne kadar anaç ve güçlü olduğunu gösteren, çok hoş bir yazı.

Sizce de öyle değil mi?

AX HEWAR JI BO EVÊ BÊ DADIYÊ

Eve heyameke ku tirs û xofa tofana qirbûna mirîşka di ser welat da dagirtîye. Her çiqaş ji bo evan canliberan ferq nake curên kuştinê, ji ber ku ewan têne dinyayê û mezin dibin ji bo serjê kirinê. Heta zerkên hêkên wana hêj nebûne cûcîk jî her têne şikandin û em mirov wan dixwin. Bi gorî yasayekê siruştî jîyana xwe dom dîkin.

Ez di evê nivîsa xwe da li ser mesela evê nesaxiya mirîşkan nasekinim.!

Ez dixwazim li ser bê dadiyeke bê heval û janbexş bisekinim. Ez dixwazim li ser çîroka jîyana jina bedbext a Kurd, Zahîdê ji we ra çend gotinan bêjim.

Her wekî me di nûçên bihurî da û di hinek nivîsen xwe da pir xwesîye ku em bala xwe bidine ser bûyerên wusa girîng û dirokî û civakî. Û jîyana Rojda Amedî, qîzika Omeryanî û bi hezaran bûyerên ku ne eşkerebûyî, qîz û jinên Kurd hemû rojan rûpelên rojnamên Tirkî tîjî dîkin û rûreşîya ku bi serê jina Kurd fînin wekî filîmekî reş û sipî di ber pencera bîr û hizrên me da derbaz dibe.

Jin, jîyan e! Lê çi jîyan e! Belkû pir bi jan û êş e. Eger ku ew Kurd be, pir bi merg û mirin e.

Em divê evê hertim bêjin, ew hizr û bîrên ku sebareî bi çareserîya mesela jinan da serê xwe ne êşîne û ji bona safî kirina evê girîpêçka civakî xemê ne xwe, nikare bextewarî û yêksanî bîne nava jîyana me. Heta çewsandîna mirov bi destê mirov berdeyam bit, ezê her sosyalîst bim û ji bona binbirkirina hemû cure çewsandînan (şömürü) di nava PSK da kar û tekoşîna xwe bidomînim.

Her tim em divê evê bêjin, dema ku mafê mêr û jinan ne yêksanî be, li wê derê ne azadî û ne jî demokrasî seqamgîr dibe.

Li ser jinan çar zilmên giran hene; netewî, çînayefî, olî, cînsî. Gelo ma em nikarin hema bi tenê bi hildana zulma netewî bêjin her tişt xilas? Loma xebat û bihêz bûna partîya me ji bo çareserîya evan nakokîyên netewî, sîyasî, civakî, aborî, çandî gelek pêwîst e.

Belê em bêne ser çîroka Zahîda Geverî.

Zahîde bi jîyê xwe yê 30 salî da ji bo ku neyê kuştin berxwe dide. Ew di emrê xwe yê 20 salî

da dizewice. Lê belê mêrê wê ewê berdide. Zahîde bî bêçareyî vedigere mala babê xwe. Lê babê wê evê napejîrîne û ji bo ku "**namûsa**" xwe biparêze vê carê qîza xwe bo çend rojan di nava kolkê (kûmes) mirîşkan da ku

mezînahîya wî kolkî 10 m. çargoşe ye û tav lê nade, bend dike.

Wujdana mirovatî li hemberî evê zulmê bi hewar dikeve û cîranên mala babê Zahîdê di hewara Zahîdê da tînin, ku wê eve serê çend rojan e bi bîrsî û tînin di nava kolkê mirîşkên dimirin da derdixin û dibine nexweşxanê. Lê belê piştî demekî kin Zahîde ji nexweşxanê derdixin. Lê vê carê dîsa ber bi qehra babê xwe dikeve, ku çawa ne mirîye û çûye doxtor?! Bab dibêje: "**Ez dixwazim ku tu bimirî, loma min tu avêtiye nava kolkê mirîşkan**" Vê carê qîza xwe davêje derê. Ew devera pir sar e û Zahîde di nava kolana da berxwe dide. Lê piştî çend rojan ji bîrsa û ji serma dikeve, vê carê jî gundîyên xêrxwaz ewê xilas dîkin û dibine nexweşxanê. Lê nexweşxane piştî çend rojan ewê derdixe.

Niha Zahîde li ber sermayê û bi zîkê bîrsî û bê kes li ber çavê mirovatîyê da şerê jîyanê dike. Ka yasa û huqûq û mafparêzî? Belê Zahîde Kurd e. Loma divê ew bimire. Belê eve ye çîroka Zahîdeyê Kurd li Kurdîstana bindest.

Ka ew hêzên ku mafparêz in? Li kuderê ne? Çima serokatîya beledîya Geverê û dem û dezgehên demokratîk evê bûyerê nabînin? Ev bûyera eve serê çend roj e di rojnama Dengê Geverê da derdikeve. Ew civata ku meseleyê wuha nikaribe û yan jî nexwaze çareser bike, nikare xwe rizgar jî bike.

Ey hewar bo evê bê dadiyê.

Pêşniyarên ji bo perwerdeyê zarokan

Zimanê dayîk

Bi zarokê xwe va bi zimanê dayîkê va bipeyîvin. Zarok bila nasnama xwe bizanibe. Paşê di pêşedemê da we ji bo vê yekê gunehkar neke.

Zarokên xwe ra çirokan bixwînin û bêjin

Kingê hûn bo zarokên xwe "çiroka keçika kumsorê" dixwînin, bêjin ku gurê herî hartir û fentir gurên dagîrkeran in. Bila ew gurên Tirk, Erebi û Farisan baş nasbikin. Eger fêlê wana baş nasbikin, wî çaxî dikarin di pêşedemê da tevdiira xwe hildin û siyaseta xwe goî rewşa ras-teaqîn bimeşînin.

Ji xwe bawer û emîn bûyîne geşbikin

Hûn ku her tiştî ji ber zarokên xwe komdikin, bo mijûl bûnê tiştê nahêlin, wî çaxî zarokê we di jiyana xwe da jêhatî nabe. Kingê zarokê we 56 mehî dibe spartinan bidin wî ku jîrhatî bibe, hin tişt ji dest bê. Bêhêlin bila av bide kulîlkan, sifre amade bike, pirtûkan rêz bike hwd. Ew spartinan hêdî hêdî zêde bikin.

Gilî û gazinan ji zarokan nekin

„Ez bi te bawer im“, „**Ez dizanim tu yî serbikevî.**“, „**Tu dikarî.**“, kê van hevokan pir caran dibêje, alîkarîya zarokên xwe dike. Zarok ji xwe û ji jîrbûna xwe bawer, zana û emîn dibin. Pir rexne, gilî û gazin cesareta zarokan dişkêne.

Şaşî kirin normal e

Zarokên we bila bizanin ku, mîrov dikare şaşî jî bike. Ji şaşîyan ewana hînê rastî dibin, ji şaşî û kêmasîyan dersan derdixînin.

Pirs û pirsgerikan bi hevra çareser bikin

Çi baş derbaz ne bûye, çî bo qenckirinê û pêşda birinê maye, li ser binketinan divê mirov bi hev ra gengeşî bike û çareyek peyda bike.

Bo carek din divê zarokê we, sedemên paşda mayîn û ne serketinan bizanibe. Li ser wan sedeman bifikire û bo serastkirina wana jî mêjîyê xwe bikarbîne. Bo serastkirina şaşî û xeletî-

yan xwe biceribîne.

Bihêlin zarokên we serbest hereket bikin

Her tiştî qedexê nekin. Hûn çiqas bitirsîn û nehêlin zarokê we hereket bike, xwe bilivîne, ewqasî sedema nekaribûna wîya dibin. Zarokê divê xwediyê tecrubeyên xwe bibin. Zarokê we yê 7 salî dixwaze sobelî bike û ji 3 mêtreyê bilind da bikeve nav avê. Bihêlin bila biceribîne.

Jêhatinan geşbikin

Baş mêze bikin, çî ji dest zarokê we tê. Qebîlyeta wî çinin. Di kîjan warî da dikare xwe pêş bixîne. Di wî warî da alîkarî bikin. Eger di matematîkê da baş e, hin îmkanatan bînin pêşîya wî ku xwe di matematîkê da pêşda bibe. Jêhatî bûn mirovan serkeftî dike.

Alîkarîya xebatên serbesfî bikin

Kingê zarokê we di wextê xwe yê vala da, bo nimûne bi muzîk an bi wêne çêkirinê va mijûl dibe, an jî pirtûk dixwîne, piştgirîyê bikin ku bila xwe di hin tiştan da pêşta bibe. Der û dorên zarokê xwe bêdeng bêhêlin ku bila rehet karê xwe bike. Eger îmkanatên we hebe, bişînine hin qursan. Zarokê we çima wek Dilşad Saîd nebe hostayê keman lewestinê.

Bi zarokên xwe va biryaran bisfînin

Dema li ser tefîlên havînê an dawîya heftê plan çêdikin, bi zarokê xwe va jî bişêwirin. Bila ew jî tevî axaftin û xeberdanan bibe. Biryar an jî dîtinên xwe bêje û tev nîqaşan bibe. Wî çaxî ewê bizanibe ku qiymetekî wî an wê li malê heye. Di pir tiştan da bîr û raya zarokên xwe bipirsîn: „**Tu seba vî karî çî dibêjî?**“ Ew pirs zarokan dide hereket kirinê, ew mêjîyên xwe dixebitînin û xwe ji we cudatir nahesibînin. Cid-dîyetek di dilê xwe da geşdikin.

Hisîyeta zarokên xwe qebûl bikin

Zarokê we xemgîn e, an jî êşîya ye û gilî û gazinan dike, eger hûn bêjin „**Êşa zikê te ji firsan e**“, wî çaxî bawerîya zarokê we ji we û ji xwe

winda dibe. Êşa wî ji çî sedemê tê baş bizanin û cidî li ser bisekinin û êşa wî qebûl bikin. Bi wî awayî hûn dikarin alîkarîya zarokê xwe bikin.

Bo zarokên xwe bibin nimûneyek baş

Kingê hûn bi xwe diji neheqîyan derkevin, zarokên we jî ders digrin û bêxofitir dibin. Ewana bi çavên xwe dibînin, çawa mirov xwe diparêze û mafê xwe dixwaze. Piştgirîya mirovên tengasîyê da dikin û xwe ji her tişfî baştir diparêzin.

Tinaz û qerfên xwe bi zarokan neynin

Dema ku hûn bi zarokên xwe va pev diçin an jî axaftinên ne baş di navbera we da derbas dibe, tinaz û qerfên xwe pê nekin. Her tişfî eşkere bêjin. Bo nimûne zarokek 4 salî şîrê dirijîne ser xwe, "**Erê, te baş destpêkir**", "**Destê te şkesfiye?**" an jî gotinek din ê ne baş nebêjin. Zarokek 4 salî gotinê we yê weşartî fehm nake. Hûn dikarin hînî zarokên xwe bikin, wê çawa îskan an jî fincanê bi destê xwe va bigre. Berê çar salîya zarokên xwe divê hûn hin tiştên ku bi dest va tên çêkirinê, hînî zarokên xwe bikin. Bihêlin bila bi meqesê va kaxizan bibirin, bi kêrê va mêyweyan jêkin û wan bo xwarinê amade bikin.

Defterek bîranînê bo zarokan çêkin

Di nav defterek da, zarokê we cara pêşîn kîjan bêjeyê kingê gofiye, kingê çalepîka bi rêva çûye, kingê rabûye ser pîyan an jî bi kîjan wênayê va dest bi wêne çêkirinê kirîye, binivîsinin û veşêrin. Qîmet dayîna we, zarok paşê dibînin û rêz û hurmet nîşanê we dikin.

Tiştêk bîrmekin

Beşdarê jiyana zarokê xwe bibin. Di fûtbol an jî şanoyê da dilêyîze, hûn jî pêra herin û temaşê bikin. Hûn çiqas pê mijûl bibin, ewana ewqas jîrhatî û serketitir dibin.

Hezkirina xwe nîşankin

Di serketin, pêşketin, binketin an jî paşketinan da tenê rexne nekin an jî pesnan nedin. Hezkirina we divê zarok di dilê xwe da his bike û bizanibe.

Bo zarokên xwe hevalan peyda bikin

Pêwistîya heval bo zarokan gelek girîng e. Hevalên xwe ra tiştên xwe yê nehîni dibêjin, hin tiştan bi hev ra diceribînin. Di nav hevalan

da û bi hevalan va dikarin ji xwe bawerîyê, bêtirs bûyînê, ji hevdu bawer kirinê, xweşbînî û piştgirîyê nasbikin. Alîkarîya zarokên xwe bikin ku ji xwe ra hevalan peyda bikin.

Berê nîşanê wî bikin paşê li ser şirove bikin

Bo paste çêkirinê çî hewce ye? Ez solên xwe çawa girêbidim? Pişkek an kûçikek çî dikare bixwe? Her wekî din. Eger hûn li ser wan babetan agahdarî bidin an jî bi xwe nîşanê zarokê xwe bikin, wî çaxî ew dikarin hînî hin tiştan bibin. Yan hûnê bi zimanekî hêsan û zelal behsa wan babetan bikin. Ne bû, ber çavê wana bi xwe çêkin, wê bi çavê xwe bi xwe

bibîne ku baş fehm bike.

Dema mirov guh nede axaftinan, baş fehm nake. Binhêrin gelo zarokê we, dikare bas guhdarîya axaftinan bike. Ewana her tim jî mezinan dersan digrin. Ji mezinan pir tiştan hîn dibin. Kingê dest bi pirsîrînê dikin, bizanibin ku ewana êdî hînê hin tiştan dibin û dixwazin hîn baştir fehmbikin. Bêhêlin bila bipirsin û bersîva wana eger hûn dizanin baş bidin ku bila serwaxt bibin û babet di mêjîyên wana da zelal bibe. Eger hûn jî nizanin wî çaxî di ber çavên wana da bersîva wana di nav pirtûk û computerê da bigerin ku zarok bizanibe, bê alîkarîya mezinan mirov çawa bersîva pirsan digere, dibîne û hîn dibe.

Pesnên rasfî bikin

Zarok bi curekî qebûlîkirinê va jî hîn dibin. Pesn alîkarîya derketina qebîlyetan dike û meriva pêşta dibe. Pesn serketinan fîne holê, motifê dike û pêşîya zarokan vedike.

Pesna bi tevrek ecêb û abes nekin. Pesnên rastî bikin. Ji xwe zarok jî pesnên derewîn zû derdixînine ortê. Pesna we divê bi pîvan be.

Zarok bila têra xwe xew bikin

Zarokê ku xewa xwe baş hildaye, dikare baştir hîn bibe. Pîspor û zana bi lêkolînên xwe danîne ortê ku, kê xewa xwe baş hildide konsantrasyona wî baş dibê û dikare baştir xwe bide ser hîn bûn û xebata xwe. Zarokên piçûk divê 9-11 saet, zarokên mezin jî divê herî kêm 8 saet razên.

Zarok divê bi tîra xwe vexwin

Bo xebatek baştir û hebûna taqetê xwe, divê zarok rojê 2 lître av wexwin. Ev bo gişk merivan jî pir girîng e.

Divê plana rojê diyar bibe

Di nav rojekê da divê zarok bizanibe, kingê wextê taştê ye, kingê wextê dibistanê, navroj, wextê spartina malê, lêyistin, şiv û razanê ye. Alozi mêtîyê zarokan tevlihev dike û ew hînê bê planî û beradayîfîyê dibin. Di nav aramîyê da bi plan û bername zarok xwe hînê disîplîn û rêkûpêkiyê dikin. Ev jî serketinan fine holê û her tiştî di wextê xwe da hazir û amade dikin.

Spartina malê

Zarokên 7-11 salî divê piştî firavîne bêhnvedanek kurt bidin. Paşê bi alîkarîya malbatên xwe spartina malê çêkin. Bi wî awayî zarok ji stresê dûr dikevin.

Cewisandina zarokan qet baş nîn e

Kingê hûn zarokên xwe biçewsînin û bê wext û bê sedem “**Ka bêje, ew çi ye?**” bêjin, zarok nikare bersîva we bide. Nerehetkirin û çewisandin aqilê wana jî serê wana hildide û zarokan bi hêrs dike. Bo spartina malê jî binhêrin eger zarokê we nikare û zehmetî dikşîne, bêhnvedanek bidin, muzîkek vekin û bihêlin bila ew jî were ser xwe, dîsa konsantrê karê xwe bibe.

Bo xebatê cîyek rehet

Cîyê xebatê jî listinokan dûr bibe û ser masê zarokê we jî bila tijî-mijî nebe. Usa nebe, bala wana zû bi zû naçe ser xebatê.

Konsantrasyona zarokên xwe xurtir bikin

Serınca zarokan pir hêsan tîn belavkirinê. Konsantrasyona wana zû tî xirabkirinê. Bo vî yekî bi zarokê xwe va bixebitin. Nivîsarek bidin ber û di nivîsarê da kîjan xal girîng in, nîşanê zarokên xwe bikin. Bala wana bikşînine ser xal

û babetên girîng. Car caran jî bala xwe bidinê gelo zarokê we, we guhdarî dike an na. Car caran jî her alî va kontrol kirin baştir e.

Xwarîna navarojê yê mektebê

Xebat û hînbûn serê meriva diwastîne. Bo ku enerjîya zarokan di rojê da tîrê wana bike, xwarîna navarojê bidin, bila bi xwe ra bibe dibistanê. Bo tenduristîya zarokan sebze û mêtîwe, şîr û mast, avên cur bi cur gelek girîng in.

Bo hereket kirina wana zehmet bikşînin

Zarok divê di rojek da saetek hereket bikin. Hereket û spor bo heştîyên wana pir hewce ye. Gog leyîstin, revîn, meşîn, banzdan... û hwd. bo geşbûna heftî û mêtîyê zarokan divê bî bikaranînê.

Îzna zorbikaranînê nedin

Meriv dikare bêje ku zarok bi televîzyonan va tev mezin dibin, dijîn. Çi dibihîzin û dibînin, bo wana tiştê nû ye. Piranî dixwazin wana textlî bikin. Li ser programan pir kûr nafikirin û mêtîyên wana hela hê bi mantiqî naşixule. Kingê li filman dinihêrin hûn jî pêra binihêrin û di derheqê zorbikaranînê da fikr û ramanên xwe bêjin. Zor bikaranînê rexne bikin. Encama teror û şerê divê zaroka ra baş bidine fehmkirinê.

Hin zarok jî ji filmên ku zorbikaranîn tî da ye, ditirsin. Ji ber wê yekê hûn jî ba wana rûnên û bi hevra binhêrin. Filmên bo zarokan qedexe nekin lê zarokên 5 salî divê rojê saetek televîzyonê binhêrin. Computer û internet jî saetek zêdetir nebe baştir e. Li ber televîzyonê hereket kirina wana jî qedexe nekin.

Divê hînê na gotinê bibe

Bi zorê bila erê nebêjin. Na gotinê bi taybetî hîn wana bikin. Kê şeker û çîkolata dide û dixwaze wana maç bike, nehêlin. Zarok zû tî xapandinê. Bi wî awayî hînê berfilê nabin. Hin merivên ne însan dixwazin namûsa zarokan peymal bikin. Zarokên xwe li ser vî pîrsê serwestî bikin ku ji herkesî diyarî û şîrnayî hîlnedin û dewsa wana jî maçek nedin.

Zarokên xwe hîn alîkarî kirinê bikin

Li malê, dibistan an jî mala cînanan da hin tişt diqewimin û qeza tîn serê mirovan. Bi telefonê an jî hawar û alîkarî ji cînar û polêsan xwestîne hînê zarokên xwe bikin. Bila egoist nebin û alîkarîya kesên hewcedar bikin.

Siz hiç hayallerinizden vazgeçtiniz mi?

Siz hiç hayallerinizden vazgeçtiniz mi? Ben geçtim, hem de kaç kez.

Eğitimci bir aileden geldiğim için midir bilinmez, en büyük hayalim öğretmen olmaktı. Babannemle beraber Anadolu'yu dolaşacaktık, ama olmadı. Okul henüz bitmişti ki babannem beni yarı yolda bıraktı ve vefat etti. Ben de bir üniversitede asistanlık yapmaya başladım. Akademik kariyer konusunda önüm açık olmasına rağmen, tuhaf bir şekilde beynimin arkalarında biryerlerde hep liselerde öğretmenlik yapma fikri vardı.

Birgün, yaşam hiç hesapta olmayan bir sürpriz yaptı ve beni Avrupa'nın herhangi bir yerinde yaşamakla ödüllendirdi(!)

İlk zamanlar belki de yeni evlenmiş olmanın verdiği sarhoşlukla nerede yaşadığım ya da ne yaptığım çok da önemli değildi. Nasıl olsa birgün mutlaka ülkeme dönecek ve öğretmenlik yapacaktım. Bu düşünceler içerisinde tam 8 yıl geçti.

Televizyondaki öğretmen atamalarını duyunca kafamda bir şimşek çaktı. Ben de ülkeme gidecek ve bu sınavlara girecektim, bir dönem devam edip, daha sonra geri dönecektim. Ama geç kaldım. Çünkü yaşım 36 olmuştu ve ilk atamalar için yaş sınırı 35 idi. Yani bu şu anlama geliyordu; bir daha hayatım boyunca öğretmenlik yapamayacaktım. Eğer daha önce başvurmuş olsaydım, istifa etmiş bile olsam, istediğim zaman tekrar öğretmenliğe geri dönebilecektim. Ama dedim ya, geç kalmıştım.

Yüreğimde yıllarca bu duyguları taşımama rağmen, başvuru yapmak neden daha önce aklıma gelmedi, kendime inanılmaz kızdım. Ama öyle hemen pes etmeye de niyetim yoktu. Aklıma gelen ilk şeyi yaşama geçirmeye karar verdim. Yaşımı küçültecektim. Bunun çok iyi bir fikir olmadığı ve çetrefilli bir yol olduğunu öğrendim. Hele ailen eğitimciyse nüfusa yanlış yazılma ihtimali neredeyse sıfırdı ve inandırıcı gelmiyordu.

Derken yine vazgeçtim hayallerimden, 2 yıl sonra bulunduğum ülkede meslek eğitimi yapmaya karar verdim. Okula kayıt yaptırdım.

Bir ay sonra okulun müdiresi beni çağırdı, geçerli bir eğitimimin olduğunu ve neden burada öğretmenlik yapmadığımı sordu. Kulaklarıma inanamadım. Böyle birşey olabilir miydi gerçekten? Tekrar hayal kurmaya başladım. Müdürenin bana verdiği telefon numaralarını aradım, kalbim yerinden çıkacak gibiydi.

Sonuç; bir kez daha hayallerimden vazgeçtim. Çünkü bu iş öyle söylendiği kadar kolay değildi. Belki de biraz korktum, yapabilir miydim gerçekten? Yaşadığım ülkenin dilene o kadar hakim olmadığım halde hem de.

Sizde de olur mu? Hani insan böylesi anlarda birkaç yaşamı olmasını ister ya, benimki de o hesap. **"Bu yaşamda olmadı, ama öbür yaşam da yapabilirim"** demeyi çok isterdim. Eğer öğretmen olsaydım, gerçekten çok iyi bir öğretmen olurdu, buna eminim. Sakın bunu ukalalık olarak değerlendirmeyin, kendimi çok beğendiğimden ya da çok üstün gördüğümünden değil, bu mesleği çok sevdiğim için. Ama bunu test etme şansım ne yazık ki hiç olamayacak.

Sonra, ülkeye geri dönme fikri hakim olmaya başladı. Belki dersane ya da benzeri kurumlarda öğretmenlik yapma şansım olabilirdi. Her zaman olduğu gibi yine hayal kurmaya başladım. Önce internetten iş ilanlarını, ev kiralarını, çocukların iyi eğitim alabilecekleri okulları vs. araştırmaya başladım. Gördüm ki yine geç kalmışım.

Eğer çocuklarım olmasaydı bu kararı gözümü kırpmadan alırdım, ama söz konusu çocuklar olunca işin rengi değişiyor. Şu an sahip olduklarını ülkede onlara sağlayamazsam kendimi asla affetmem. Bu riski göze alamadım. Sırf kendi hayallerimi gerçekleştirmek için onların hayallerini feda edemedim. Kısacası, atı alan Üsküdar'ı çoktaaan geçmiş.

Birkez daha vazgeçtim hayallerimden.

Çok geç de olsa burada kalmayı kabullendim.

Umutlar ise, bir başka bahara kaldı.

Belki çocuklar büyüyüp, iyi birer meslek sahibi olurlarsa, ben oradan bir ev alabilirsem, eğer ölmezsem, eğer

KA-MER, kadınların yürüttüğü zorlu mücadelenin bir başka adı. Kadın dayanışmasının, kolektivizmin, "birlikten güç doğar" ın belki de en güzel örneklerinden biri. KA-MER, sitesinde kendisini şu cümlelerle anlatıyor.

"Bazen, hayatın akışı içinde öyle dönemler ve olaylar yaşarsınız ki, artık hiçbir şeyin eskisi gibi devam etmesi mümkün olmaz. Çünkü, yaşananlar önemli farkındalıklar yaratır. KA-MER, çatışma ve şiddet dolu bir dönemin acıları içinde yaşanan farkındalıklardan doğdu.

Kadınlar üzerinden devam ettirilen kültürel muhafazakarlığın, cinsiyetçi sistemi yaşatmaya yönelik bir anlayışın sonucu olduğunu düşünmekteyiz. Öte yandan, farklılıkların zenginlik olduğunu biliyor ve önemsiyoruz. Bu nedenle misyonumuzu; "**kültür ve geleneklerimizin kadın ve çocuklara zarar veren uygulamalarını tespit etmek, alternatiflerini yaratmak ve uygulanabilir olmalarını sağlamak**" olarak tarif ettik...

Bu misyonu yerine getirirken paylaşım ve dayanışma ruhumuzu canlı tutmanın, ulusal ve uluslararası işbirlikleri geliştirmenin bizi güçlendireceğini düşünmekteyiz."

Aşağıda, arkadaşımız Mihri İnal'ın Nebahat Akkoç ile yaptığı söyleşiyi bulacaksınız. İlgiliyle okuyacağınızı umarız.

Jiyan Redaksiyonu

Mihri İnal: Sayın Nebahat Akkoç, 10 yıla yakın bir süredir kadın çalışmalarının/feminist çalışmaların içinde yer alıyorsunuz. Bu kadar kısa bir zamanda ve çok güç şartlarda gerçekleştirdiğiniz bir çok proje ile sesinizi duyurdunuz. Savaşın henüz devam etmekte olduğu bir süreçte, bir taraftan devlete karşı eylemlerde bulunmakla suçlanıp, tutuklandınız, işkence gördünüz, diğer taraftan militan Kürtlerce, Kürt mücadelesini zayıflatmakla suçlandınız. Buna rağmen yılmadan devam eden ve gelişen çalışmalarınızla hem ulusal, hem de uluslararası platformlarda kendinizden söz ettirdiniz; hakkınızda pek çok şey yazıldı ve Uluslararası Af Örgütü'nün Ginetta Sagan ödülü dahil, çeşitli ödüller aldınız. Okuyucularımıza, 1994 yılında serbest bırakıldıktan sonra değişen feminist görüşlerinizi ve "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" bölgelerindeki kadınlara karşı şiddeti gündeme taşıyan çalışmalarınızı anlatır mısınız?

Nebahat Akkoç: Aslında 1994 yılında "**değişen feminist görüşlerim**" olduğunu söylemek çok da doğru olmaz. Ben feminist değilim. Bırakın feminist olmayı kadınları anlayacak durumda bile değilim.1992 yılında Diyarbakır'da Eğitim-Sen Şube Başkanı'ydım. İnsanların sokaklarda boğazlandığı bir dönemdi. En çok da öğretmenler öldürülüyordu. 1992 yılının 8

Mart'ında sendika başkanlarının bir kadın olmasına güvenerek, bana gelip "**8 Mart'ta kadın kadına birşeyler yapalım mı?**" diyen bir grup kadını, hem reddetmiş, hem de gerçekten kızıştı. Öğretmenler öldürülüyordu, okullar korkulan yerler olmaya başlamıştı. Çatışmalar son hızla devam ediyordu. Ben sadece bunları düşünüyordum. Şiddetin bir bütün olarak evde, sokakta, okulda birbirini besleyip, takip ederek geliştiğini, büyüdüğünü, şiddet kültürünün bu yolla kalıcı ve benimsenen bir yöntem olmaya devam ettiğini algılayamamıştım. İşte bu nedenle bana "ne oldu da birden bire kadınları fark ettin?" diyenlere, Nasrettin Hoca'nın fıkrası ile cevap veriyorum. Hoca yüksekçe bir evin damından düşerken aşağıdakiler telaşla birbirlerine, "**doktor çağıralım!**" diye bağırılmaya başlamışlar. Hoca bu, düşerken bir yandan da aşağıdaki çığlıkları duymuş. "**Boşverin doktoru; doktor benim halimden anlamaz. Bana daha önce damdan düşmüş birini çağırın**" demiş.

Aslında meselenin özü bu. Ben damdan düşüm ve daha önce damdan düşenlerle buluştum. Biz birbirimize iyi geldik ve devam ettik. Bu işin teorisyenleri değiliz, sorunu yaşadığımız için fark ettik. Kendimiz ve herkes için birşeyler yapmaya çalıştık. Çalışırken edindiğimiz deneyimleri paylaşarak büyüyoruz. O dönem

öğretmen arkadaşlarım öldürülüyor, öğretmen ve öğrenciler okula gitmeye korkuyorlardı. Eğitim neredeyse durmuştu. Elbetteki bunları sorgulayıp elimden geleni yapmaya çalışıyordum. Ama şiddet beni doğrudan etkilememişti.

Önce tehditler başladı. Sonra 1993 yılında kocam ve bir arkadaşı, diğer öğretmenler gibi, sokak ortasında vuruldular. 17 yaşında aşık olmuş, 18 yaşında evlenmiş ve 19 yaşında çocuk doğurmuşum. Erken başladığım evlilik hayatımda çeşitli sebeplerle yalnız kaldığım dönemler olmuştu. Ama kocam öldürülünce "dul" kalmıştım. Kocamı kaybettiğim için acı çekiyordum; ama iki çocuğum vardı. "**Hayatımıza kaldığımız yerden devam etmemiz lâzım**" diye düşünüyordum. Oysa öyle olmadı.

O kadar garip davranışlarla karşılaştım ki; "dul" olduğum sürekli hatırlatıldı bana. Çok kızdım ve acı çektim. Anlayacağınız ilk damdan düşüşüm böyle oldu. Sonra hiç durmadan devam etti. Sokakta, STÖ'lerde, göz altında, her yerde kadınların farklı ve acımasız uygulamalara maruz kaldığını gördüm. 1994 yılının Şubat ayında ilk ve en acımasız işkencelere maruz kaldığım gözaltını yaşadım. 12 gün boyunca bir hücrede tek başımaydım. Kendimi ve diğer kadınları düşündüm hep. Ve karar verdim. Artık ne yaparsam yapayım yeteri kadar anlamlı olmayacaktı. Kendim için, kadınlar için çalışmalıyım. Bir yandan, öldürülen öğretmen arkadaşlarım, kocam, yaşadığım işkenceler ile ilgili hukuk mücadelesi başlatırken, diğer yandan bir kadın çalışması başlatmak için neler yapabileceğimi araştırıyordum. Esas olarak sorguladığım "**şiddet**"ti.

Hiç tanımadıkları insanları sokak ortasında öldürenler kimlerdi?

Çevremdeki bazı insanlar sadece kocamı kaybettiğim için bana neden farklı davranmaya başlamışlardı?

Neden gözaltına alınıp, işkence görüyordum; üstelik bir de birlikte alındığım erkeklerden daha farklı işkencelere maruz kalıyordum?

Kadın kimliğimi incitmekten zevk alan bu insanlar nasıl yetiştirilmişlerdi?

Şiddeti bu kadar sıradanlaştıran, normalleştiren süreç nereden, kimler tarafından başlatılıyordu?

gibi meraklarım oluşmaya başladı. İşte bu

meraklarım "**kadına yönelik şiddeti**" görmemi sağladı. Ondan sonra duramaz oldum. Bir kaç kere damdan düşmüştüm. Benim gibi çok kadın vardı. Onlarla buluşup birlikte birşeyler yapmalıyız, diye düşündüm. Bu fark ediş öyle yakıcıydı ki; hiç bir şey beni durdurmaya yetmedi.

Aynen sorunuzda bahsettiğiniz gibi yaşadım. Bir yandan resmi makamların, diğer yandan siyasi güçlerin önyargılı bakışları ve uygulamaları devam etti. Çünkü biz "**BAĞIMSIZ**" kurulmuş bir sivil toplum örgütü olarak başlamıştık ve kadının insan hakları için çalışıyorduk.

Yapısal ve düşünsel olarak bağımsızdık. Mevcut herşeyi sorgulamaya ve kendi yanıtlarımızı bulmaya başlamıştık. Kimine göre "**gizli bir örgütün uzantısıydık.**" Kimine göre "Kürt hareketini baltalamak için kurdurulmuştuk, bu bir tuzaktı." Kimine göre, "**zaten devrim olacak; dünya kurtulurken biz de kurtulacaktık.**" En iyi niyetli yaklaşan bazıları ise, "**tamam haklısınız da şimdi sırası değil. Önce sokakta yaşanan şiddeti, çatışmaları durduralım. Daha sonra hep birlikte kadının insan hakları için çalışırız**" diyorlardı. Oysa biz canı yanmış üç beş kadındık. Sadece "**örgütlenme ve ifade özgürlüğümüzü kullanmaktaydık.**" Bu baskıların tümü birbirimize kenetlenmemizi ve giderek genişlememizi sağladı. Çünkü biz sorunun sahibiydik. En doğru çözümlerin ne olduğunu hep birlikte biz bulacaktık. Öyle de oldu ve bugünlere geldik.

Mİ: 1 Nisan 2005'de yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nundaki (TCK) yasal düzenlemeler özellikle kadınların, insan hakları ile ilgili eksikliklerin pek çoğunu giderdi. KA-MER'in de çok yakından takip ettiği bu değişiklikler bağımsız kadın sivil toplum kurumlarının ve baro temsilcilerinin seneler süren çalışma ve önerileri ile gerçekleşti. Bizleri özellikle ilgilendiren yasalardan birisi de namus cinayetleri ile ilgili madde idi. Ne yazık ki, namus cinayetleri ile ilgili hukuksal düzenleme, kadın kurumlarını kapsayan TCK Kadın Çalışma Grubu'nun hazırladığı cinsel ve bedensel suçlarla ilgili öneriler gözardı edilerek yasallaştı.

Yeni TCK'da "**kasten öldürme suçu**" nitelikli öldürme kabul edilerek, indirimsiz ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası kapsamına alın-

di. Namus cinayetleri de TCK'nin kasten öldürme suçunu kapsayan 82. Maddesi'nin j bendinde sözü edilen töre saikiyle öldürme suçu altında toplandı. Dikkatle incelediğimizde, j bendinde erkek egemen ideolojinin yasal dilinin maksatlı iki açıklamasını görüyoruz. Bunlardan birincisi, "**töre saikiyle kasten**" öldürme suçunun anlamının kapsamlılaştırılması. Hukuk dilinde, töre saikiyle kasten öldürme suçundan aşiretler arası kan davaları kast edilirdi. Namus cinayetlerinin, j bendinde töre saikiyle kasten adam öldürme suçu kapsamına alınması bu suçun Türkiye'de özellikle Kürtlere özgü olduğunu ifade etmektedir.

İkinci olarak dikkatimizi çeken husus namus cinayetlerine verilecek cezada cezai indirim uygulanmasında ısrar edilmesidir. Nitelikli bir suç olan kasten öldürmenin cezası ağırlaştırılmış müebbet hapisdir. Nitelikli öldürme kapsamında olmasına rağmen j bendi bir istisna kabul edilmiştir. TCK'nin 29. Maddesi'nin 1. bendinde düzenlenmiş olan haksız koşulların bulunması halinde uygulanan cezai indirim, yani 8 yıldan 24 yıla kadar hapis cezası uygulaması, namus cinayetleri için de geçerli görülmüştür. Bu indirim, namus adı altında kadınların öldürülmesini şart koşan nedenleri, mesela kadının gece eve geç gelmesini, radyoda aşk şarkısı dinlemesini, "**aşırı**" makyaj yapmasını, evli iken eşinden baskası ile ilişkiye girmesini, hukuki açıdan da ölümü gerektiren bir haksız tahrik unsuru olarak kabul etmiştir.

Yeni TCK'da haksız tahrik maddesini namus cinayetleri için de geçerli kabul eden hukuk anlayışının temelinde, kadınlara sınırsız baskı yapan zihniyetler, yapılar ve sistemler bulunmaktadır. Bu madde ile erkek egemen sistem, kendi içinde tutarlılığını koruyarak, namus cinayeti suçunun işlenmesinden önce, suç işleyecek kişiyi korumaya almakta, kadınlar üstündeki baskı mekanizmalarının ve sistemin sürekliliğini sağlamaktadır. Erkek egemen hukuk ruhunun 82. maddedeki dilinden, kadının namusunun korunmamasının ölüm ve ölüme eşit bir yazgı olarak kabul edildiğini anlıyoruz.

Nebahat Hanım, bugünün şartlarında sistemin kendi içinden, bir değişiklik yaratmasının mümkün olduğunu zannetmiyorum. Değişikliğin yine kadınlardan ve kadın çalışmaları ile ataerkil sistemin dışından geleceğini düşü-

nüyorum. Siz kendi çalışmalarınızda tabandan yapılanmanın ve kültürel dönüşümün gerekliliğini öne çıkartıyorsunuz. Bu husustaki görüşlerinizi okuyucularımıza anlatır mısınız? Sistemin içerden değişmesini sağlamak üzere başlattığınız erken çocukluk dönemini kapsayan kreş çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

NA: Sistemin içeriden değişmesi gerektiği doğru. Erken çocukluk dönemi ile ilgili çalışmaların geleceğe yönelik çok önemli bir yatırım olduğu da doğru. 0-6 yaş dönemi öğrenmenin en yoğun olduğu dönem. Hayata dair ilk algılamalar bu dönemde oluşur.

Yapmaya çalıştığımız şey; uslu duran, konuşmayan, kollarını bağlayan, çiçek çocuklar yerine, merak eden, sorgulayan, konuşan, katılan, üreten çocuklar yetişmesini sağlamak. Ayrımcılığın, hele de şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının olmadığı bir eğitim modeli yaratmak. Ama bir kaç yuvada çok sınırlı sayıda çocukla çalışıyoruz. Amacımız erken çocukluk dönemi eğitimi ile ilgili mevcut olana alternatif bir eğitim metodu geliştirmek ve bunu kabul ettirmek. Biz sadece sahiplerimizin doğrularını uygulayarak büyütüldük. Birey olmadık. İsteklerimiz olmadı, olduysa da kimse sormadı ya da duymadı.

Oysa çocuklar birer bireydir. Herşeyi görür ve anlarlar. "**Çocuktur anlamaz**" teorisinin doğru olmadığını anlatmaya çalışıyoruz. İşin püf noktası çocukları birey yerine koymak, onları duymak, isteklerini sınırlamamak. Ancak, sistemi içerden değiştirmek için sadece çocuklarla çalışmak yetmez. Çocuklar geleceğe yatırım açısından çok önemli; ama yetişkinler için de geç değil. Sistemi içerden değiştirmek için yetişkinlerle de çalışıyoruz.

Sistem bir ahtapot gibi bedenimizi ve aklımızı sarmış durumda. Acayip bir şekilde sistemin koyduğu kurallara "**alıştırıldık, ezberletildik.**" Cinsiyetçi sistemi değiştirmek için tüm kadınların ve erkeklerin birlikte çalışması gerekiyor. Gerekiyor ama öncelikle yaşamımızı belirleyen her türlü kural ve kaideyi sorgulamamız lazım. Geriye kalan hayatımız için iki yol var: Ya bize ezberletildiği gibi, klişeleşmiş doğrularla yaşayacağız. Hiç bir zaman kendimiz olmayacağız. Çünkü bu kuralları biz koymadık. Bu kolay bir yaşam tarzı. Birileri bizim adı-mıza herşeyi belirlemiş. Tek işimiz söylenenleri ya-

pmak. Ya da alıştığımız, ezberlediğimiz her şeyi sorgulayacağız. Bireysel olarak bunu yapmak çok zor ve acı veren bir süreç. Ama aynı zamanda çok yakınımızda yaşanan, pek çok acının sona ermesini sağlayan bir süreç. Ancak bu yolla sistemi içerden değiştirmemiz mümkün olacaktır.

Kültür ve gelenekler iyi ve kötülerin bileşkesidir. Tek iyilerden ya da kötülerden oluşmazlar. Ayrıca durağan değil, değiştirebilirler. Bu değerleri insanların yararına yorumlayıp değiştirmek, iyi olanlarını yaşatmaya çalışıp, insanlara zarar verenlerini değiştirmek için çaba harcamak gerekir. Yoksa çağın yüzyıllarca gerisinde kalır, her kadın öldüğünde dizlerimizi dövme

çözümler getirerek, ama radikal bir şekilde kökünden değiştirmenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Bu değişiklik ancak mevcut sosyal yapıların ve bu yapıların geliştirdiği töre ve geleneklerin ürettiği belli kalıplar dışında düşünmeyi red eden kişilerin zorlanarak değişme sürecine girmesi ile mümkün olacak. Tabii, mevcut sistemleri kökünden zorlayacak çalışmaların içten, yani sistem içinde ve sistemle birlikte yaşamak zorunda olan kadınlardan gelmesi çok önemli. Namus cinayetlerinin ve daha tali olarak kulak, burun, dil kesme gibi bedeni cezaların "Doğu ve Güneydoğu Anadolu"da yoğunlaştığını görüyoruz. KA-MER'in özel konumu, yani bölgede yetişmiş ve gele-

Resim, KA-MER'in internet sitesinden alınmıştır.

başka bir şey yapamayız. Sistemi içerden değiştirebilmek için öncelikle her birimizin değişmesi gerektiğini düşünüyorum. KA-MER bunun mümkün olduğunu kanıtladı. Biz şimdi binlerce kadın olduk.

Mİ: Sizin de ifade ettiğiniz gibi, kadına yönelik şiddetin tüm makro ve mikro tekniklerini yok etmek için gerekli kültürel değişimin özellikle kadın çalışmalarının ve kadınlarla müşterek yapılan çalışmaların çekirdeğinden yeşerdiğini izliyoruz. Erkek egemen sistemlerin kadınlara şiddet uygulayan yaptırımlarını değiştirebilmek için sistem içinde ciddi çatlaklar yaratacak çalışmalara gerek var. Devrimci bir niteliği olan bu çalışmalarla, kadınları baskı ve şiddet altında tutan tüm erkek egemen sistemleri,

nek ve kültürü doğrudan yaşayan ve bilen kadınlarca kurumlaşmış olması bence çok önemli. Bu konunun, KA-MER'in kadına karşı şiddet konusundaki çalışmalarını nasıl etkilediğinden bahsedebilir misiniz? Bölgenin yapısını özellikle kendi tecrübeleri ile bilen KAMER'li kadınların çalışmalarının, birbirleri ile çelişkiler içinde bulunan üst yapılar, yani devlet, aşiret, aile ve kadın çalışmaları arasındaki mesafeyi kısaltacağını umuyor musunuz?

NA: Üst yapılar pek çok konuda birbirleri ile çelişkiler içinde olabilirler ama söz konusu kadınlar olunca çelişki falan kalmıyor. En azından kısa dönem öncesine kadar böyleydi. Şimdi Türkiye'de AB'ye üyelik için bir çaba var. Siyasi iktidar "**kadının insan hakları**" konu-

sunda kadınlar lehine mesafe kat etmek durumunda. Bu süreç çalışmalarımızı kolaylaştıran bir süreç oldu. Kadın sorunu evrensel bir sorun olarak yaşanmaktadır. Amerika ve Avrupa dahil dünyanın her yerindeki kadınlar farklı şekillerde şiddet yaşıyorlar. Demek ki hayal ettiğimiz özgürlükçü, eşitlikçi bir demokrasi örneği henüz dünyada yok. Sorun evrensel olmasına rağmen, çeşitli ülkelerde, bölgelerde, kadınların yaşadığı şiddetin niteliği ve sayısı farklılıklar göstermektedir. Kadın cinayetleri her yerde yaşanıyor. Ama "**Namus Kisvesi Altında İşlenen Cinayetler**" dediğimiz planlı ve serinkanlı cinayetlerin sayısı bizde daha fazla. Temel sebep cinsiyetçi sistem olduğu halde, kadınlar dünyanın farklı yerlerinde, hatta bazı ülkelerin farklı bölgelerinde şiddeti daha yakıcı olarak yaşamaktalar. Bu durumun pek çok sebebi var. Bizdeki sebepleri sıralarsak:

Kültürel mücadelelerin tümünde bir "**kültürel muhafazakârlık**" söz konusudur ve bu muhafazakârlık erkekler üzerinden değil, kadınlar üzerinden gerçekleştirilir. Kadınların değişmesine izin verilmez. Örneğin; eğitimleri engellenir, dış dünya ile iletişimleri engellenir, aile içine hapsedilirler. Kısacası birey olma sürecine girmeleri engellenir. Kadınlarla başlayan değişim, dönüşüm, çağa uyum süreçleri engellenmiş olur.

Bugüne kadar uygulanan resmi politikalar önemli bir sebeptir. Türkiye'nin batısına baktığı -nız zaman çekirdek aileler, "**hane**" yapılanması olduğunu görmek mümkündür. Ama bu bölgede aşiretler ve büyük aile yapısı muhafaza edilmiştir. Yani feodal yaşam biçimi resmi bir politika olarak benimsenmiştir. Hatırlayacağınız gibi bu bölgedeki önemli aşiret reisleri Çankaya'ya gidip gelebiliyorlardı. Bunlar tesadüf ya da sıradan olaylar değildi.

Genel şiddet, yoksulluk, eğitimsizlik gibi etkenler kadına yönelik şiddeti arttıran tali sebeplerdir. Bizler böyle bir ortamın içinden çıkmış kadınlarız. Hem kültürel hassasiyetleri, hem yerel siyasi güçlerin politikalarını, hem de resmi politikaları bire bir yaşadık. Yaptığımız her çalışmada nihai hedefimizi unutmadan yerel yöntemler geliştirmeye özen gösteriyoruz. Nihai hedefimiz "**Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığı Önleme Sözleşmesi**"ndeki tüm haklarımızdan yararlanabilmeyi sağlamak. Bu hedefe ulaş-

mak için herkesi ikna edecek, ürktümecek yöntemler belirlemeye çalışıyoruz.

Adım adım, anlayarak ve hazmettirerek sağlanacak bir gelişmenin kalıcı olacağına inanıyoruz. Bunu başaracağımıza inanıyoruz. Çünkü haklıyız. Tek isteğimiz insan gibi yaşamak. Yargısız infazlarda hayatımızı kaybetmemek, alınıp satılmamak, değiş tokuş edilmemek, dayak yememek, kendi kurallarıyla yaşamayı becermek.

Mİ: Son yıllarda, Türkiye'deki kadın sivil toplum kurumlarının kolektif çalışmaları, sözü edilir kazanımlar sağladı. Yeni TCK'nın hazırlanması sırasındaki örnek dayanışmayı, kadına yönelik şiddetin genel anlamda yok edilmesi için olan pek çok çalışmada da görüyoruz. Buna rağmen, Türkiye'de kadına yönelik şiddete karşı çalışmaların kendi içinde "**farklılıklar**" gösterdiğini düşünüyorum; zaman zaman kültürel ve etnik farklılıklar feminist çalışmaların ulusal düzeyde kolektifleşmesinin önüne geçmekte. Bu farklılıkları doğuran politik ve ekonomik nedenler özellikle dikkati çekiyor. Hiç şüphesiz ki kadınların şiddet ile ilgili kişisel tecrübelerinin bu farklılaşmada önemi de büyük. "Doğu ve Güneydoğu Anadolu"nun uzun süren bir savaştan çıkmış olması, mecburi göçün kadın lider kadrolarında eksilmelere sebep olması ve takip eden süreçte Bölge kadınlarının eğitim olanaklarından çok az nispette faydalanabilmeleri sosyal çalışmaların yavaşlamasına sebep oldu. Geçtiğimiz bir kaç sene içinde Bölge'deki kadın sivil toplum kurumlaşmasında ciddi bir artma olmasına rağmen, bu kurumların kaynaklara erişmesinde pek çok sorun yaşanıyor. Bu arada, Bölge dışındaki kadın sivil toplum kurumlarının yapısı da kurumlar arasındaki çalışmaları milliyetçi çerçevelerin dışına çıkartmakta zorlanıyor. Bu sosyal, politik ve ekonomik tecrübelere dayalı farklılıkların sosyal şiddeti geliştirdiği konusunda dikkate alınır bir eleştiri var mı? Bu eleştirilerden öğreneceklerimiz nedir? Bu eleştirilerin hangi çizgide gelişmesinin olumlu sonuçlar doğuracağını düşünüyorsunuz? Kurumlar arası iletişimin artmasını ve dengelerin sağlanmasını nasıl sağlayabiliriz?

NA: Bana göre "**feminizm**" bir akım ya da bir ideoloji değil, "**olması gerektir**". Bir yaşam tarzıdır. Yine bana göre; bahsettiğiniz farklılık-

lar feminist olup olmamakla ilgilidir. Feminizm ayrımcılığa karşıdır. Cinsiyet ayrımcılığına, ırk, din, dil, cinsel eğilim ile ilgili tüm ayrımcılıklara karşıdır. Kadınlık ortak paydasında buluşmayı ve bu ortaklık altında tüm farklılıkları görerek hareket etmeyi gerektirir.

Şiddeti bir bütün olarak reddeder. Haklı, haksız şiddet şeklindeki bir ayırma gitmenin şiddeti bir şekilde onaylamak olduğunu düşünüyorum.

Yapısal bir hiyerarşiyi reddeder. İşin doğasından kaynaklanan bir hiyerarşi olduğunu reddetmek imkânsızdır. Çalışırken emeğe bağlı olarak doğal bir hiyerarşi kendiliğinden gelişir ve bu asla denetime dayalı bir hiyerarşi değildir.

Paylaşım ve dayanışmadan yanadır. Bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasını gerektirir.

Yapısal ve düşünsel olarak "**bağımsızlık**" gerektirir. Çünkü sistemi reddeden bir yaklaşım içindedir. Sistemin tüm unsurlarından bağımsız olmalı, değişim ve dönüşüm sağlayabilmelidir. Bence Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki kadın kuruluşları ve bu bölgedeki kadın kuruluşları arasındaki iletişimin ve dengelerin gerektiği gibi olmamasının altında yatan temel sebepler bunlardır. Bunun dışında etkenler de var elbette. Örneğin bu bölgedeki kadınların Türkiye'nin batısındaki kadınlar kadar fırsatları olmadı. Bu anlamda ciddi bir dengesizlik var. Ama yine de feminizm doğru algılanmış olsa bilgi ve deneyimlerin paylaşımı söz konusu olur ve bu farklılık kadın hareketinin yararına olurdu. Halbuki zaman zaman böyle olmuyor. Bilgi hiyerarşisi oluşuyor. Yine kadına yönelik şiddeti reddettiğimizi söyleyip, başka sebeplerle yaşanmakta olan şiddeti savunmak esas olarak bizi şiddetten yana olmaya götürür. Halbuki biz şiddetsiz bir yaşam hayal ediyoruz. Ayrımcılığa karşı olduğumuzu iddia edip, kişisel farklılıklara tahammül edememek de bir sebep aslında. Farklı yerlerdeki kadınların şiddeti farklı şekillerde yaşamış olması değil bizi ayrıştıran. Eğer gerçek bir paylaşım söz konusu olsaydı, ayrımcılık olmasaydı, tüm farklı deneyimler "**kadınlık ortak paydasında**" buluşabilirdi.

Mİ: Sizin de ifade ettiğiniz gibi, kurumlaştığı ilk yıllardan itibaren KA-MER Kürt kadınının bölgedeki hassas durumunu göz ardı etmeksizin, temel çalışma alanının tüm Bölge kadınlarına

yönelik şiddete karşı mücadele olduğunda ısrar etti; Kürt, Türk, Arap, gayri Müslim gibi alt kimliklere ve kültür farklılıklarına dayalı ayrımcılık yapmadan, çalışmalarını yerelden başlayarak bölgeye taşıdı. Birikimlerin ve bilginin bölüşülmesine özen gösteren KA-MER, aynı zamanda, çalışmaların ulusal ve uluslararası zeminlere taşınmasına da özen gösterdi. Sonuç bölümünde, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile müzakere sürecine girmiş olmasının ulusal ve yerel platformlarda kadına yönelik şiddete karşı ne gibi olumlu değişiklikler getirmesini beklediğinizi ve önümüzdeki yıllarda Türkiye'de feminizmin geleceği hakkında görüşlerinizi açıklar mısınız?

NA: KA-MER'in kuruluş sürecinde kendimize Kürt demekten özellikle kaçındık. Çalışan ya da bizden destek alan kadınların büyük çoğunluğu Kürt elbette. Ama kendini Kürt olarak tanımlamayan kadınlar olabileceğini düşünüp, bütün kadınların merkezi olmayı planlayarak, kendimize sadece Kadın Merkezi dedik. Yaklaşık on yıl oldu. Amacımıza ulaştık. Her kesimden kadınların merkezi oldu KA-MER. Biz KA-MER'i kurmayı planladığımız zaman, ya da 1997 yılında, Türkiye'nin AB adaylığı gündemi böylesine meşgul etmiyordu. Başladık ve devam etmeyi becerdik. Esas olarak kendi öz gücümüze dayanarak başardık ve devam ediyoruz. Ama elbette ki, son bir kaç yıldır AB süreci ivme kazandı ve bu süreç işimizi çok kolaylaştırdı. Müzakereler sürecinde de böyle devam edeceğini düşünüyorum.

Türkiye'deki kadın hareketinin bazı konularda güçlü ortaklıklar geliştirdiğini gördük. Gelecekte feminizmin ilkeleri çerçevesinde birleşerek güçleneceğini düşünüyorum. Bu konuda umutlu olmamızı sağlayacak pek çok gelişme var.

Kasım 2005

KA-MER Vakfı
Ali Emiri 3. Sokak, Dışkale Apt. No: 3
Yenişehir, Diyarbakır

Tel: 412-228 1053
Fax: 412-224-2319

E-Mail: d.kamer@superonline.com
Web Sitesi: www.kamer.org.tr

KADIN ÖRGÜTLENMESİNDE AÇMAZLAR

Daha önceleri, bir kaç yazımda, dolaylı da olsa, kadın çalışmasının „NANKÖR“ bir çalışma olduğunu belirtmiş ve daha çok yol kattetmemiz gereken bir yolda olduğumuzu vurgulamıştım. O satırları yazdığım dönemlerde, umudumu asla kaybetmedim. Çalışmaların yetersizliğinde, kadın-erkek her kesimin payının olduğunu, süreç içerisinde toplumsal yapının değişmesiyle, birlikte soruna sahip çıkılacağını, özellikle de kadınların zamanla, kendilerine dayatılan bu sorunlar karşısında sessiz kalamayacaklarını düşündüm hep.

Başından beri ben, bu sorunun iki kategoride ele alınması gerektiğine inandım ve hep o doğrultuda da çalışmalarımı sürdürmeye çalıştım.

Bu kategoriler:

1-Cinsel ve sınıfsal ayrımcılığı ortak olarak yaşayan tüm dünya kadınlarının oluşturduğu kategori,

2-Cinsel ve sınıfsal ayrımcılığa ek olarak, ULUSAL kimliğinden ötürü de ezilen ve baskılara maruz kalan, ulusal kurtuluş mücadelesini veren halkların kadınlarının oluşturduğu kategori. Bizi kapsayan 2. kategorideki kadınlara uygulanan insanlık suçları, 1. kategoridekilerle kıyaslanamaz.

Halkımıza karşı yıllarca sürdürülen kirli savaşlarda Kürt kadını, cinsiyet ve mensup olduğu sınıftan dolayı değil; ulusal kimliğinden dolayı yaşadı onca vahşeti.

Z. Yıllarca bu konular yazıldı, irdelendi. Bosna-Hersek gibi etnik savaşının yaşandığı ülkelerde, kadınlara uygulananlar karşısında yükseltile sesler, Kürt kadınlarına uygulanan vahşetler karşısında ne yazık ki, boğuk kaldı hep. Kürt kadını, kendi sesini ve kendisine uygulanan insanlık ayıbını, dünya kamuoyuna duyurmada gerekli desteği alamadı, kendi gücüyle çırpındı durdu.

İşte tam da bu noktada, Kürt kadını sesini du-

yurabilmesi için, örgütlenmeye ve kitleselleşmeye herkesten çok daha fazla ihtiyaç duymaya başlamıştı. Nitekim, bu ihtiyaçtan hareketle ülkemizde halkımıza karşı yürütülen savaş ortamında, siyasal gruplarla birlikte, bir çok kadın grubu da oluştu.

Başlangıçta, -bazı istisnaların dışında- „**Kürt Kadın Sorunu ve Örgütlenmesi**“ siyasal gruplara duyulan ilgi ile başladı. İçinde yer aldığımız siyasal örgütlenmelerde önce, **sınıfsal** olarak, erkek-kadın tüm insanların kurtulmalarının gerektiğini; sınıfsal sorunun hallolmasıyla, kadınların da kurtulacakları savını öğrendik. Sonraları, bunun doğru olmadığını, mücadele safalarına kadınları da çekebilmek için, „kadın çalışma grupları veya komiteleri“nin oluşturulması gerektiğini farkettilik. Ama, sonuçta siyasal grupların veya organizasyonların, kendi programlarında öngördükleri çerçevede yaklaştık kadın sorununa.

Bir çok siyasal grupta bu, kadın çalışmasına duyulan gereklilikten çok, kendi siyasal programlarının başarısı uğruna öngörülen bir çalışma oldu.

Öyle örgütleyici-militan kadınlar yaratıldı ki, kadın kimliğinden sıyrıldı!

Öyle örgütleyici kadınlar yaratıldı ki, kadın bilincinden uzak, özgürlük adına, hemcinslerinin özgürlüklerini sınırlandırma üzerine politika yürüttü!

Öyle kadınlar yaratıldı ki, tek ideoloji ve tek erkek lider etrafında toplamada gördü kadın kurtuluşunu!

Ve yine öylesine örgütleyici kadınlar yaratıldı ki, gerçekten kadın çalışmasının bağımsız ve „Kadın Sorunu“ ekseninde bir örgütlenme ile sağlanabileceği inancıyla sarıldı soruna. (Ama, çok azınlıkta kaldı bunlar.)

İşte, Kürt kadın örgütlenmesini açmaza sokan temel nedenlerin başında, ne acıdır ki siyasal grupların programlarındaki öngörülerden

kendimizi kurtaramayımız veya buna fırsatın verilememiş olması gelir.

Kürt siyasal örgütlenmelerinin, Kürt kadın sorununa dönük dar ve ertelemeci mantığının yol açtığı **"bağımsız Kürt kadın örgütlenmesi"** olgusu, ne yazık ki, bu siyasal organizasyonlarda olması gereken değişikliği ve yenilenmeyi yaratmadı.

Bana göre, bağımsız kadın örgütlenmesinin başarısızlığında, kadınların yetersiz oluşlarından çok, bu siyasal organizasyonların veya bu gruplar içindeki tek tek bireylerin, kadın sorununa olan bakış açıları ve tutuculukları da, büyük bir etken oluşturur. Bunun örneklerini hep yaşadık.

Benim içinde yer aldığım siyasal organizasyonun programında **„Kadın Örgütlenmesi“**, gerçekten bağımsız bir kadın örgütlenmesini, demokrat olan her kadına açık olması gerektiğini ve temel amacın „kadın sorunu“ ekseninde oluşması gerektiğini açıkça öngörmesine karşın, kitlesi içinde büyük bir çoğunluğun, bunun bilincinde olmadığını, kimilerinin farklı algıladıklarını ve gereken önemi vermediklerini gördüm, yaşadım.

Öyle zamanlar oldu ki, mücadele gücünü bölmekle suçlandık. (Suçlayanlar arasında kadınlar da oldu.)

Öyle anlar geldi ki, erkekleri hedef almakla, feministlikle suçlandık. (Feminizmin ne olduğunu bilmeden!)

Öyle durumlar oldu ki, kadın çalışmasını ön plana almamız nedeniyle, ulusal kurtuluş mücadelesine ihanet etmekle suçlandık. Ve daha neler neler...

İşte, kadın çalışmasının bir ÇIKMAZI da bu zihniyetin egemen oluşudur. Bu anlayışı taşıyan siyasal grup mensubu veya üyelerinin, ortak ilkeler çerçevesinde yürütülebilecek olan kadın çalışmalarına dayattıkları ideolojik tezlerinin değişmeysidir!

Daha da acısı; kadın olarak, bir çoğumuzun sorunlarımızın bilincinde olmayışı ve yapılan çalışmaları küçümseyişimizdir!

Özellikle de eşleri bu organizasyonlarda aktif yer alan kadınların, kendilerinin yarattıkları fir-

satlar sonucu aktifleşen eşlerine karşın, yine kendilerinin geri planda bırakıldıklarının bilincinde olmayışları, kimilerinin de isteyerek bu konumu tercih edişleri, **asıl gizli açmazlarımızdan biri olmalı!**

Tabii, içinde yaşanılan ortam ve koşulların da kadın örgütlenmesine yansımaları yadrigamak gerek.

Kadın örgüt ve gruplarının yoğun olarak oluşmaya başladığı 80'li ve 90'lı yıllarda, bu zorluklar ve kadın örgütlenmesi üzerindeki olumlu-olumsuz etkenler çokça yazıldı. Bu, bir tek-rar olsun istemiyorum. Amacım, öteden beri var olan bu zorluklardan çok, ulusal kurtuluş hareketinin vardığı günümüz aşamasında, **açmazlarımızın yeniden gözden geçirilmesi ve bunlardan ders çıkarılmasıdır.**

O dönemler, bu konu ile ilgili çokça yazanlardan biri de bendim. O zamanın koşulları gereği, kadın çalışmada bir hız belirmişti.

Yukarıda da değindiğim gibi, kadın çalışmasındaki bu hız, o dönemde siyasi organizasyonlar arasında, modaya dönüşen „parti-kadın komiteleri, grup veya örgütleri“ şeklinde, oluşumların ortaya çıkışındandı. Nitekim o dönem, yani 80'li ve 90'lı yıllar, oluşan bu kadın gruplarının çalışmaları neticesinde, başta Kürt kadınları olmak üzere, Türk kadınlarının da seslerini en iyi şekilde duyurdukları bir dönem oldu. Gönül isterdi ki, aynı hız devam etseydi. Ama, ne acıdır ki, bir çok siyasal grup ve partinin çalışmalarının son bulmasıyla, bir çok kadın grubu ve dergisi de yok oldu. (Umarım bu, sadece bir ara verme olsun!)

Ben, siyasi grupların kadın çalışmasına kendi mantıklarıyla yaklaşımlarını ve biz kadınların da, bu mantığa yenik düşmesini, örgütlenmemiz önünde **temel bir AÇMAZ olarak görüyorum ve üzülüyorum!**

“Kürt kadın sorunu” edbiyatına sığınarak pay kapmanın, kadın örgütlenmesine bir fayda getirmediği, ortadadır.

Eğer, gerçekten **“kadın sorunu ekseninde”** bağımsız bir kadın örgütlenmesi sağlanmış olsaydı, bugün güçlü bir kadın örgütü, varlığını sürdürebilirdi.

Gelinen aşamada, ayakta kalabilen tek Kürt kadın örgütü (Güney Kürdistan dışında), Avrupa'daki Kürt kadınlarının oluşturduğu ve 1984 yılından beri çalışmalarını sürdüren "**KOMJİN**" örgütüdür. (Bildiğim kadarıyla tabii! Eğer, başka bağımsız bir kadın örgütü biliniyorsa, bir sonraki sayımızda, yer verilmesini mutlaka isterim.)

KOMJİN'in ayakta kalmasının nedeni ise, "**Kürt Kadın Sorunu**"nu baz alan, **bağımsız bir örgüt anlayışının ısrarla sürdürülmesindedir. Bu çalışmaları yılmadan sürdüren yürekli kadınlarımızı kutluyorum. Ama, çok yazıktır ki, bu tek kadın örgütüne de gerekli destek verilemiyor!**

Yine gelip, bir açmaza dayanıyor. Öteden beri, örgütler arası var olan önyargılarla hareket edilmesi, bir örgütte yer alan kişinin yaptıklarından çok, **hangi siyasi gruba yakın olduğunun soruşturulması ve o grupla ilişkilendirilmesi konusunda taşınan kaygılar, belki de EN BÜYÜK açmazlarımızdan olmuştur hep.**

Ama, Kürt Ulusal Hareketi'nin vardığı bu noktada, artık bu tür kaygıları taşımadan, bir araya gelmenin ve omuz omuza vererek çalışmanın gerekliliğini görmezden gelemez. Bu birlik ve beraberlik, kadınlar açısından çok daha gerekli.

Doğrusu, 80 ve 90'lı yıllardaki beklentilerim yok. Ama, bir Kürt kadın örgütünün, -ki bu şimdilik KOMJİN olabilir, varsa, başkası da olabilir- varlığını sürdürmesini ve güçlü bir kadın sesine dönüşmesini umud etmekteyim.

Bu anlamda da, başta Kürt kadınları olmak üzere, bütün kadınları 39. sayısı çıkacak olan JÎYAN'ın etrafında toplanmaya ve sorunlarımıza sahip çıkmaya çağırıyorum!

Kadın-erkek, genç demeden tüm demokrat, yurtsever ve barıştan yana olan herkesin, **açmazlarımızı aşmak için, görüş ve önerileriyle bizlere güç vereceklerini belirtmek istiyorum!**

Sorun, hepimizin sorunudur!

ALMANYA'DAN KADIN PORTRELERİ

Üzerine çok şeyler yazıldı, belgeseller hazırlandı, filmlere konu oldu. 1960'larda trenlerle yola çıkıp, misafir işçi statüsü ile geldikleri yabancı ülkelerde, yıllar geçtikçe yerleşmeye başladılar.

İlk gelenler genelde erkeklerdi. Kimileri geride sevgili, eş ve çocuklarını bıraktı. Önceleri amaç birkaç yıl çalışıp yurda geri dönmek ve bir iş kurmaktı. Kimileri döndü. Ama çoğu dönmedi, dönemedi. Önceleri dilini, dinini, kültürünü tanımadıkları, kısacası yabancı oldukları ve yabancı kalacakları bu ülkelere yerleştiler. Kimileri burada evlendiler, çocukları oldu. Kimileri arkada bıraktıkları eşlerini, çocuklarını unutup yıllarca arayıp sormadılar. Bu eşler kadınlardı tabii ki. Yaşam kavgası, geçim derdi, başlık parası için uzaklara yolladıkları eşlerini, nişanlılarını, sevgililerini beklemekten hiç bıkmadılar bu kadınlar.

Vefalıydılar. Her gelen postacıdan umut dolu gözlerle mektup beklediler. "Yine mektup gelmedi mi? Arayıp sormuyor mu? Para gönderiyor mu?" Soruları bitmek bilmiyordu. Bazıları eşlerini başka bir kadınla paylaşmak ve çocukları için buna katlanmak zorunda kaldı. Çocuklarına hem anne hem baba olmak, bu arada namuslarına bir leke getirmemek için evlerinde hapis hayatı yaşadılar. „Kocan yanında yok dışarı fazla çıkma, giydiklerine dikkat et,, sözlerine alışıp, şanslılarsa yılda bir gelen kocalarını beklemeye devam ettiler...

Gelenler yıllar sonra eşlerini ve çocuklarını yanlarına almaya başladılar. Yıllar geçtikçe dışarıda ekmek parası kazanmak için daha fazla gelen olmaya başladı. En çok tercih

edilen ülkelerden birisi de Almanya idi. Buraya eşlerinin yanına gelen kadınlar iki kişinin çalışması ile daha çabuk birikim yapar diye kendilerine birer iş buldular. Böylece daha fazla yük altına girip, bir yandan kapitalizmin acımasız iş hayatına ayak uydurmaya, bir yandan da ev düzenlerini sürdürmeye başladılar.

Bazıları erkeklerle aynı iş yaptıkları halde, daha az ücret almak zorunda kaldılar. Ayrıca çocuklar, ev işleri de onları bekliyordu. İşten beraber gelmelerine rağmen, kocaları koltuğun üzerine uzanıp yorgunluk çıkarırken, kendileri mutfağa gitmek zorunda kalıyorlardı. Ne de olsa kadınlardı ve ev işleri ile, çocuklarla uğraşmak onların görevi idi. Çok çalıştılar, çok yoruldu. Bu hengamede her şeye tam anlamıyla yetişemediler. Bir çoğunda depresyon en çok görülen hastalık olmaya başladı. İş, güç, para derken arada ihmal edilen çocuklar, daha sonra büyüyüp sorun olmaya başladılar.

Geçen zaman içinde yoruldu, yaşlandılar, Yaşlanan veya Türkiye'den getirilen kadınlar beğenilmemeye başlayınca, yerlerine buradan hemen yenileri bulundu. Erkekler dışarıda canlarının istediği gibi yaşarken onlar ezildikçe ezildiler.

Bu örnekler o kadar çoğaltılabilir ki. Ama ben sadece benim tanık olduğumdan bir kaç tanesine burada isimsiz olarak yer vereceğim.

Onu tanıdığım da 40 yaşındaydı. Zonguldaklı bir ailenin kızıydı. Okuma yazması olmadığı için, Türkçe okuma yazma öğretmemi istiyordu. Çünkü iş yerinde bazı şeyleri yazması gerektiği ve yazamadığından şikayetçiydi. Nasıl becermişse bunu şimdiki kadar Almanlara belli etmemişti. Evliydi ve üç çocuğu vardı. Kocasını bir işte dikiş tutturamadığından kendisi çalışıyordu. Aldıkları evin parasını ödemek bundan sonra ona kalmıştı. Ama ona asıl zor gelen çalışmak değil, kendisi çalışırken yıllarca ihmal edilen çocuklarının yarattığı problemlerle uğraşmaktı. Bir keresinde iş yerinde çalışırken küçük bebeğini evde yalnız bırakıp, molalarda giderek emzirdiğini

ve kendisi yemek yiyemediğinden, cebine koyduğu ekmeği arada bir ısırarak karnını doyurduğunu söylemişti. Çünkü evin geçimi için çalışması gerekiyordu.

"Burada çok çalıştık, para kazandık ama çocuklarımızı kaybettik" derken yüzündeki hüznünü unutamam. Bu hüznün sebep ise iki kızından 15 yaşında olan küçüğünün sürekli evden kaçması idi. Her defasında başka bir arkadaşının evinden getiriliyordu. Kızı buralarda evde baskı gördüğünü söyleyip kendisini saklamalarını istiyordu. Kadıncağız bu arkadaşlara razıydı da, ya sonra başka yerlere, kendisinin bulamayacağı yerlere kaçarsa kızını bir daha bulamazlarsa diye çok korkuyordu. Çünkü kız kaçıp diskoya gidiyor ve annesi kızını daha fazla kaybetmemek için fazla bir şey yapamıyordu. Yalnız bu da değildi sorunu. Oğlu ise çalışmıyor, okula gitmiyor ve evde ne bulursa götürüp satıyordu. Son zamanlarda ise işi iyice azıtmış, annesinin altınlarını götürüp satmıştı. Bütün bu sorunlar içinde bizim dersler çok uzun sürmedi, süremedi. Ona okutmaya çalıştığım hikaye kitapları yarım kaldı.

Bir diğer örnek ise Almanya'ya halasının oğlu ile evlenerek gelen genç bir kadın. Ben tanıdığım da severek evlendiği eşinden ayrılarak bir kadın sığınma evine yerleşmiş ve oradakilerin yardımı ile kendisine yeni bir hayat kurmaya çalışıyordu. Güçlü, azimli, fakat kalbi kırılmış ve genç yaşında fazlasıyla hırpalanmıştı. Aşık olduğu halasının oğlu onu, evlenerek buraya getirmiş fakat birkaç kez ancak beraber olabilmiş ve ona bir paçavra gibi davranmıştı. Kadın hatta insan yerine bile konulmayan genç kadın başka bir Alman kadının ve ondan olan çocuğun varlığını öğrendiğinde, kucağındaki yeni doğmuş oğlu ile evi terk etmiş ve bir kadın evine sığınmıştı. Kadın evindeki odasında asılı olan, satın alınmış resim, babasının kucağında bir oğlan çocuğunu gösteriyordu. Hâlâ sevdiğini söylediği kocası ise çocuğunu bir kez bile kucağına alıp sevmemişti.

Sayın Gürsel Çapanoğlu'nun yazısına cevap

İnternetim olmadığı için 2003 yılında yayınladığınız yazınızı ne yazık ki geç de olsa, ancak şimdi okuma olanağına sahip oldum. Sayfanızın adı www.lekolin.com. Siz bu internet sayfasında „**Kuzey Kürdistan Partilerinde Kadın**“ adlı yazınızı araştırma olarak yayınlamışsınız. Lêkolin araştırma demek ve araştırma yazılarında insanlar daima bir tezi ispatlamak için örnekler sunmalıdır. Örnekler de toplumdaki kopuk olmamalıdır. Falan partililer denildiği zaman, sadece ismi değil, o partide hangi kadın, nerede, ne zaman, nasıl bir durumla karşılaşmış, bunları yazsaydınız o zaman lêkolin olurdu. Olmadığı zaman yazan kişiye ya dedikodu yapıyor, ya önyargılıdır ya da iftira ediyor denir.

Bunu hemen başta yazdığım için sizin yazdıklarınızın tam karşıtı olduğumu sanmayın. Aksine bazı tespitleriniz doğru ama toplumsal, bilimsel ve sosyolojik eksiklikler taşıyor. Bu nedenle araştırma yapıldığı zaman bazı gerçekleri gözardı ederek hissi değer yargılarının katılmasını doğru bulmuyorum. Sizin nerede yanlış olduğunu anlatmaya çalışacağım ama bunu erkeklere hoş görünmek için yapmadığımı da bilmenizi isterim. Eğer siz yazınızda kadınların anlattıklarını söyleseydiniz ya da röportaj yaparak söylenenleri aktarsaydınız yine anlatımlara dayandığınıza inanırdım.

Sayın Çapanoğlu, sanıyorum siz Kürdistan'da doğdunuz. Sizi doğuran anneniz büyük bir ihtimalle okula gitmemiş, geleneksel ve dini değer yargılarıyla büyümüş bir kadındı. Kadın haklarının ne olduğunu bilmiyordu ama kader denilen başına gelen ve gelmesi kaçınılmaz olan değer yargılarına zaman zaman akıl yoran ve lanet getiren biriydi. Çalışmadığı için her şeyi kocasının yani babanızın sağladığı olanaklarla karşılayan biriydi. Kocasının dedikleri, ailesinden ona aktarılan geleneksel töre ve

yargıların dışına çıkmayan bir kadın olduğu kaçınılmazdı. Bu nedenle de oğullarının her yaptığı yaramazlığa „**Erkektir yapar**“, başına kötü bir şey geldiğinde „**Erkekler ağlamaz**“, „**Normaldir**“ deyip geçtiğine, size sıra geldiğinde „**Kızın utanmıyor musun?**“ deyip ayıpladığına ve her şeyi „**Sen kızsın olmaz**“ deyip yasakladığına eminim. Siz okudunuz ve annenizi, babanızı bazı konularda endişelerinin yersiz olduğuna inandırdınız ve isteminiz olan „**siyasete katılma**“ya onları razı ettiniz. Ya da erkek kardeşleriniz anne-babanızı ikna ettiler ve size belli özgürlükler tanıdı diyelim. Ya da siyasetle uğraşan biriyle evlendiniz ve eşinizin örgütte iyi bir koltuğu vardı. Sizi de getirdi, erkek arkadaşlarına sormadan ya da sorarak iyi bir yere oturttu. Bir kadın örgütünüz var mı ya da üyesi misiniz bilmiyorum. Kocanıza sormadan bir kadın örgütüne katıldınız mı hiç? Kürt kadınları da birlikte çalışmalılar, çünkü sorunları aynı diye kendi kendinize sordunuz mu hiç? Bunun için hiç çabanız oldu mu? Neyse konumuza dönelim yine... Bütün bu gelenek ve göreneklerin, dini inançların, ailevi eğitimin insanlar üzerinde etkisi ölünceye kadar kalır. Bunu sadece ben söylemiyorum, bilim adamları, sosyologlar söylüyor ve bu kültürel yapılanmadır, ulusları oluşturan bir olgudur.

Dini inançlarımız „**kadınlara güvenilmez**“ der. Kadınların örtünmesini ister. Girdiğiniz örgütteki insanlar hep bu gerçeğin etkisindedirler. Okumuş olanlar bile zaman gelir bu etkiyi kararlarında ve davranışlarında ya da birinden bahsettiklerinde hemen gözle görülür biçimde ortaya sererler.

Bir örgüt düşünün ki içindeki kadınlar serbestçe düşüncelerini söylesinler. Karar mekanizmalarında kadınların sayısı çok olsun. İnanın ki bu konuda haklısınız ama bazı örnekler vermezseniz ne kadınlar ne de o çok bilmiş geçi-

nen erkekler size inanırlar.

Kendilerine sosyalistim diyenler çok... Bazıları evlerinde çoluk-çocuklarına bir fasıl dayak atarlar ve gelip masa başlarında hak ve huktan bahsederler. Çeşit çeşit sosyalistlerin Alevi olanlarına bakın. Şöyle üç ay hiç önyargısız bir örgütü inceleyin. Hic ummadığınız sonuçlara varırsınız. Örgütlerde kadın Sünni ise söz hakkını kullanmasın, düşüncesini söylemesin diye hemen o ünlü fıkralarını anlatırlar. „Üç Ali'nin karşısında bir Osman! Osman ne bok yesin!“ Ya da tam tersi, ki ben duyduğumda şoke olmuştum! Kadını susturmak için yapılan sözlü bir baskı. Alevi kadınları olunca örgüt içinde konuşma hakkı verirler, hatta konuşması için cesaretlendirirler. Sünni kadına yer bile göstermezler. Demek ki „sosyalistim“ diyorlar ama hâlâ Sünni kökenli sosyalist kadınlardan bile nefret ediyorlar.

Sünni erkek sosyalistler ise daha bir başka. Bir kere kadın konuşamaz zihniyeti hakim. Konuşan olursa hemen onun kimliği, anası, babası, kardeşleri hakkında bilgi toplarlar. Hemen her fırsatta bu topladıkları bilgileri konuşmasın diye bir biçimde kullanırlar. Kadını baskı altına alarak kendi istediklerini dayatırlar karşısına. Avrupa'dakileri izleyin! Yabancı kadınlarla nasıl saygılı konuşuyorlar. Hizmet bile sunuyorlar. Hele onlarla evlenenleri görün, yemek pişiri-

ve mutsuz olma talihsizliklerini şimdi Hollanda gibi bir özgür ülkede telafi ediyorlar. Kınamıyorum ama toplumun içindeki çarpıklığı sergilemek için örnek olarak gösteriyorum. Bütün bunları genelleştirmek de yanlış tabii.

Şimdi bazıları, böyle bir sosyalist kimliği sergiliyorlar. Bazıları da ömürlerini verdiler. Çoluk-çocuklarının hasretini çektiler. Onların yanında bulunma ve çocuklarının çocukluğunu yaşama ve görme kısmetine sahip olamadılar. Kendilerine de zamanları olmadı. Bir gün bir kafeteryada gönüllerince oturup hiç bir şey düşünmeden kahvelerini yudumlayıp, temiz havayı içlerine çekme ya da eşlerini alıp sinemaya gitme ya da çocuklarının yaş gününe katılma, nasıl anlatsam her şeye hasret kaldılar. Kendilerine bile zamanları yoktu. Kürdistan için insanların ve örgütlerin arasındaydılar ve çalıştılar. Bunların haklarını yememek lazım. Kürt halkı bu gibi insanların kıymetini bilmiyor ama onlar Kürt halkı için bu sıkıntılara katıldılar. Kısacası ağır bir yükün altında ezildiler. Partilerimizin çoğu illegal. Bazılarının eşleri kocalarının hangi gün nerede olduklarını bilmiyorlar ve onlara güvenlerini hediye edip nerede olduklarını sormuyorlar bile. Çoğunun çocuğu da babalarının ne işle uğraştığını biliyor ama ayrıntılarını sormuyorlar. Şimdi genelleştirmenin yanlışlığı burda. Örgüt-

Bizim görevimiz özgür olmayan Kürt kadınlarının özgürleşmesi için,

kadınların sorunlarına inanan erkeklerle birlikte hem ulusal

hem de cinsi mücadeleyi yükseltmektir.

Ayrıca sizin göreviniz de kadınları,

bilinçli olarak çalışmalara katılması için okumaya teşvik etmek,

kimliklerinin bilincinde olmalarını sağlamak ve

mücadeleye katılmaları için ikna etmek olmalıdır bence.

yor, ütülerini yapıyorlar. Çocukların bezlerini değiştiriyorlar. Bize ya da kendi öz analarına, bacılarına yapılmayan hizmetler bunlar. Sultan diye bir arkadaşım vardı, diyordu ki „Baksana belki bunların bir yerleri altındandır! Bize gelince böyle hizmet ve kıymet yok!“ Çoğu karılarını evde bırakıp başka kadınlara gidiyorlar. Aç gözlerini, görücü usulüyle evlenme

lere her katmandan adam ya da kadın geliyor. Bazıları işlerini bitirdikten sonra çekip gidiyorlar ama büyük bir kesim de her şeye hasret kalıp çalışmaları yürüttüler ve yürütüyorlar. Örnek isterseniz çok var.

Bu saydığım nitelikteki erkekler gibi aynı nitelikte kadınlar da var. Kariyer için siyasi erkeklerle evlenip, salonlarda bir kaç yıl nutuk atıp on-

dan sonra küsüp giden kadınlar, kocasının kariyerinden yararlanıp emir veren, erkekleri kendisine şoförlük yaptıran kadınlar mı dersiniz ya da kocasına yazı yazdırıp yazar geçinen kadın mı dersiniz, kocasının siyasetteki yerinden ötürü cesaret bulup başkalarına küfredenler ve bundan ötürü dayak yiyenler mi dersiniz, yoksa kıskançlıklarından ötürü erkeklerini kadın çalışanların üzerine gönderen ve kadının özgür çalışmasını engelleyen, beynsiz, çekememezlikten gözü dönmüş kadınlar! Yani çeşit çeşit, kadın-erkek hepsi insan. Bu iğrenç tipli insanlar sadece siyasi arenada değil, her yerde var. Eğer siyasete katılmanız kişilerin kişiliklerine bağlı değilse bunlar burada da var dedikten sonra "Ben bunlar için çalışma yapmıyorum" deyip işinize devam edersiniz.

Flört etmenin ve aşık olmanın belli bir yeri yok. Neden parti bürolarına gelenler birbirlerine aşık olmasın ki! Bu konuda bir yasak olduğunu düşünmemiştim. Yani parti dışında bir yer mi olmalı? Bu kuralı siz mi koyuyorsunuz?

Partilerde neden erkekler çok diye soruyor, şikayetleniyorsunuz. Onlar Kürdistan siyaseti yapıyorlar diye, yapmalarından sanki rahatsız gibi bir soru bence bu. Hangi kadın siyaset yapmak istiyor, dünyada olan bitenleri takip ediyor ve kendi haklarının mücadelesini vermek istiyorsa, partilere gelip çalışabilir ve kendi örgütünü de kurabilir. Kurulu örgütlerde bile çalışan kadın sayısı az diyorsunuz. Kadınlar öyle gelişmiş mi ki? Ya da şöyle ifade edeyim, hangi kadın mücadele için hazırım deyip varolan örgütleri araştırarak, bilinçli olarak „kendim bir örgüt seçip gidip çalışayım” diye bir çaba içine girebiliyor?

Kürdistan meselesini erkekler kendilerine çözümlenmesi gereken bir sorun olarak görüyorsa ki görmek zorundalar ve sizin benim kriterlerimize uymayan biriyse, biz kadınlar bunu olduğu gibi kabul etmeliyiz bence. Onları kadın sorununun olduğuna inandırmak aynı zamanda biz kadınların görevi oluyor. Kadın okuyup kendisini geliştirir ve siyaset yapmaktan hoşlanırsa bunu yürütebilir. Hem Kürdistan meselesi sa-

dece onların tek başına sorunları değil. Bizim de sorunumuz. Çünkü ülke aynı zamanda bizim de ülkemiz. Bizim acil sorunlarımız bu mücadelenin başarıya ulaşmasına bağlı.

Bizim sorunumuzu Türk kadınlarının çoğu bilmiyor bile. Türkiye’de bizim varlığımızdan, yaşadığımızdan haberdar olmayan çok Türk kadını var. Çünkü onlara göre Türkiye Türklerindir ve orada sadece Türkler yaşıyor. Şimdi, onların yanında Türküm diyen Kürt kadınları, kimliğini korkudan saklayanlar sizce hata yapmıyorlar mı? Okumayan ama saatlerini makyaja harcayan, kendi tarihini bilmeyen, örgütlerinden haberdar olmayan, tartışmayı beceremeyen, kendini savunamayan, kendi toplumundan ve gerçeklerinden hareket etmeyen, hayaller içinde sadece ana-baba baskısından kaçmak için bir örgüte sığınan çoğu PKK’li kadınlar, hayal kırıklığına uğramışsa bu biraz da kendi hatalarından kaynaklanıyor mu? Bu Kürt kadınları sizce bir topluluk içinde kendi haklarını savunacak kadar bilinçli midir? Bilinçli olsalardı şimdi kendilerine yapılanları içlerine atarak evlerinde otururlar mıydı dersiniz? Akıllı olanlar zaten onlardan ayrılıp evlerine döndüler, inançlı olup da giden ve gittiğinde bambaşka gerçeklerle karşılaşan bunalıma girdi ve kendisine kıydı ya da herşeyi gözönüne alarak kaçtı. Bunların yaşadıklarını niçin anlatmadıkları bizim böyle anlayışsız, her şeyi cezalandırmaya kalkan toplumsal anlayışımızın kıtlığından kaynaklanıyor mu? Bence bunlar gelip Kürt kadın örgütlerinde kendilerini ifade etmeliydiler. Bunları Avrupa insan haklarına müracaat etmeleri konusunda kendisine, erkek-kadın insanım diyenler ikna etmeliydiler. Aile baskısı yüzünden bu insanlar ne yazık ki susuyorlar...

Birakalım bunları, bunlar hepsi çizilen ve yürürlüğe konulan bir projenin arta kalan sonuçları ve kadınların yaralarını sarmak için erkeklerle saldırmak yerine içinde olduğu gerçeği göstermek ve yardımcı olmak en iyisi. Bunu yaparken de bir gerçeği unutmamak gerekir. Kimseye "Sen bu konuda suçsuzsun, erkekler suçludur" dememek zorundayız. Kendi yaptı-

ğımız hataya sahip çıkmalıyız. Erkekleri suçla-
yacağımıza kendimizi suçlamalıyız. Biz kadınlar
ne yazık ki çok az tarihimizle ilgili yazı okuyoruz.
Biz kadınlar Türk zulmünden korkuyoruz. Ailemi-
zin bizi cezalandırmasından korkuyoruz. Kendi-
mizi onların şerrinden korumak için kimliğimizi
saklıyoruz. Dilimizi öğrenmiyoruz. Konuşanlara
ne yazık ki "Hangi köyden gelmiş?" diyoruz ve
erkekleri de çeşitli biçimlerde suçluyoruz. Var-
olan örgütlerimizi araştırmıyoruz. Onların birlikte
çalışmaları için çaba harcamıyoruz.

Ben size kadınları eleştirin önerisinde bulunur-
ken, hangi siyasette hangi erkek hangi kadının
ırzına geçmişse ve siz buna şahitseniz bunu a-
çıkça yazmalıydınız diyorum. Kadınlar zaten
örgütsel çalışmalara katılmıyorlar. Bir de üstüne
üstlük sizin yazınızı okur da inanırlarsa hiç gel-
mezler diye bir endişe içindeyim.

Yazınızda sosyalistlerin en ateşli kadın savunu-
cuları olduklarını belirttiklerini ve ulusal sorun
var diyerek onların haklarını ertelediklerini iddia
ediyorsunuz. Onların bunu yaptıklarından kesin
emin misiniz? Onlar bir Kürt olarak özgürler mi
acaba? Kadın olarak bizim hangi haklarımızı
gasp ediyorlar ya da yasaklıyorlar? Neyi yap-
mayın ya da özellikle kadınlara yasak diyorlar?
Onları yani sosyalistleri niçin hedef olarak gös-
teriyorsunuz? Zaten işleri başlarından aşkın ve
kendilerine zamanları yok. Bir tane sosyalist Kür-
distan partisi var Kürdistan´da ve onların kimse-
nin ırzına geçmediğine adım gibi eminim. Han-
gi kadın kuralında siyasetini yürütmüşse onlara
olan saygılarını hala koruduklarına da eminim.
Unutmayın ki, erkeklerin bazıları nasıl kariyerist,
hırsız, agresif, yalancı, hain, satılık ve dolandı-
rıcıysa, kadınlar da insandır ve aynı nitelikler
onlar için de geçerlidir.

Bizim görevimiz özgür olmayan Kürt kadınlarının
özgürleşmesi için kadınların sorunlarına inanan
erkeklerle birlikte hem ulusal hem de cinsi mü-
cadeleyi yükseltmektir.

Ayrıca sizin göreviniz de kadınları, bilinçli olarak
çalışmalara katılması için okumaya teşvik et-
mek, kimliklerinin bilincinde olmalarını sağla-
mak ve mücadeleye katılmaları için ikna et-
mek olmalıdır bence.

13.10.2005

KOMJİN BO MESAJAN SPAS DİKE

KOMJİN-Yekitîya Jinên Kurdistan, bo me-
sajên Kek Kemal Burkay û Kek Salihê
Omerî spas dike.

Kek Kemal meha Adarê, di nivîsara xwe
da bala xwendevanên Kurdistan Nû dik-
şîne ser kovara jinan "Jîyan" û nivîskar û
xebatkarên Komjinê.

Kek Salih jî di roja 07.05.05an da mesajek
bo malpera Komjinê şandîye û me pîroz
dike. Wan mesajana mofvasyona me
jinan zêde dike. Piştgirîya we her usa ber-
sîva neyarên me yên dizî û eşkere ye.

Em carek din jî spas dikin. Em hêvî dikin
ku, di civata me Kurdan da mirovên mîna
we her biçe zêde bibe. Qedr û qîmeta
xebatkarên rast û durust dizanin zêde bi-
bin, da ku refên me jî tijî bibe.

Serxweşî

Bo Malbata Merzîye Feraqî,

Me bi xem û kovaneke giran bihîst, ku hu-
nermenda hêja, xwîşka me ya delal Mer-
zîye çûye dilovaniya xwe. Em gelek xem-
gîn in. Serê we û gelê me sax be. Xwîşka
Merzîye her fîm di çanda Kurdî û dilê gelê
Kurd da wê bijî.

Bi navê Komjin

Z. Tek

Qedexe ye mêr kincên jinan ên binî bifiroşin

AVESTA: Li Siûdî Erebanê, hate qede-
xekirin ku mêr di wan mixazeyan de
bixebitin ku kincên binî yên jinan difro-
şin.

Hikûmetê salek zeman da wan dika-
nan ku mêran bi jinan biguherin.

Wezîrê Kar û Bar dîyar dike ku ewê bi vî
awahî mecala xebatê ji bo jînê bêhtir
vekin

Weke tê zanîn ku li Siûdî Erebanê qe-
dexe ye jin otomobîlê bajo û mafê xwe
yê dengdanê jî tune ye. (Milliyet)

ŞİDDET

TOPLUMSAL SORUN MU? SİSTEMİN SORUNU MU?

Öteden ber, „ŞİDDET“ denince, akla gelen ilk şey, kadına uygulanan bir „baskı yöntemi“ olur.

Ama aynı zamanda, siyasi arenada da uygulanan **“yıldırma yöntemi”**nin bir biçimidir şiddet.

Kadın olmamızın doğasından olsa gerek, onlarca yıldır bizi hep kadına yönelik şiddet ilgilendirdi. Kadın olarak buna karşı, haklı tepkilerde bulunduk, yazdık, çizdik. Kimi zaman, sokaklara döküldük, haykırdık. Kimimiz çıldırarak, kimimiz boğuşarak, işkence çekerek, kimimiz de susmayı yeğleyerek sergilemeye çalıştık tepkimizi. Kimimiz, intihar ederek sessizce yok olmanın yolunu seçtik. Kimimiz evden kaçarak, bir yerlere sığınmada, kimimiz insan haklarını savunan kurumlara başvurmada aradık çareyi. Kimimiz, aileyi–aile namusunu(!) koruma adına, kurban olarak seçilmeyi benimseyip, kadere teslim olmada bulduk çözümlü.

Çok az sayıda da olsa kimimiz, töreleri ve toplumun değer yargılarını yarararak, hakkımızı aramaya koyulduk. Ama, bir şeylerin çok da değiştiğini söylemek, ne yazık ki hala mümkün değil.

Elbette kadınların, kendi çabalarıyla değiştirmeye çalıştığı, en azından kamuoyunun dikkatine sunduğu ve irdelediği bir çok konu oldu ve bunun yansımaları da görüldü. Ama bu irdelenirken, şiddet olayının, daha çok toplumsal yapılara dayatılması ve „ataerkil“ sistemin ürünü olarak ele alınması yetmez. Zira, toplumu şekillendiren, sistemin kendisidir. Sistem, toplumu nasıl yönlendirirse, yörüngesi o doğrultuda olur. Bugün eğer, toplumun bir çok kesiminde aynı sorunlar yaşanıyorsa, bu bir sistem sorunudur. Sistem yapısının, topluma

yansımaları sorunudur.

Bugüne kadar, şiddet konusu işlenirken daha çok toplumsal yapılar sorgulandı. Bu yapılırken, sistemin üzerine açıkça gidilemedi. Özellikle, kendi ülkemiz ve Türkiye için bu ele alındığında, sistemin sembolü olan anayasa ve kanunların, bireyler üzerindeki baskıcı, yasakçı nedenlerinden dolayı, devlet sistemi sorgulanmadı. Bunun neticesinde de, giderek yozlaşan ve etik normları kaybolmaya yüz tutan bir toplumla karşı karşıya gelinmiş. Toplumun her kesiminde **şiddeti yaşamak, artık olğanlaşmış.**

Bunun en somut örneğini, bu son günlerde, korunmaya muhtaç çocukların, korunmak üzere verildikleri devlet kurumlarında uygulanan şiddet görüntüleriyle izledik.

Malatya Çocuk Yuvası!

Bu yuva, şiddet eylemlerinin uygulandığı bir çok yuva ve yurt içinde, görüntülenebilen kurumlardan sadece biri. Daha önceleri de, benzeri durumların, cinsel tacizlerin yaşandığı görüntüleri izledik. Ne oldu?

Türkiye’de, bir olay basına–kamuoyuna yansıdığına, bir kaç gün konuşulur, tartışılır, eleştirilir; sonra unutulur. **Bu, bir insanlık ayıbıdır! Umarım devlet, bu olayın vehametini anlar ve toplumun alt yapısını oluşturan bu neslin, daha fazla kişiliksizleşmesine fırsat vermez.**

Ama hangi sistemle? Bu sistemin, daha önceleri de benzer durumlardaki uygulamalarını gördük.

Barbaros Çocuk Yuvası’nda çocuklara yönelik, yine böylesi taciz ve işkenceler ekranlara yansımıştı. O zaman da yazılı ve görsel basın, olayı günlerce tartıştı. Bu kurumları denetlemesi ve suçlular hakkında, gerekli hukuki işlemleri uygulaması gereken devletin, sorumlu-

ları cezalandırmadığı yeni ortaya çıkıyor. Cezalandırma adı altında iki görevliyi, doğudaki iki ile (biri Mardin'e, diğeri Elazığ'a) tayin ettiriyor. Ve bunlar hala, görevlerini sürdürüyorlar.

Urfa Sabancı Kız Yurdu'nda da aynı durum yaşanıyor. 13-18 yaş grubu kızların kaldığı bu yurttan, okul müdürü geceleri, denetim bakanlığıyla, kızların odasına giriyor ve tacizde bulunuyor. "Ben sizin babanızım, benden çekinmeyin" diyerek kızlara yaklaşan bu müdür, 2000 yılında Malatya Çocuk Yuvası'ndan, "**yetersizlik**" nedeniyle alınmış, buraya tayin edilmiş.

Bu, kokuşmuş bir sistemin uygulaması değil de nedir?

Peki ya, bir kız yurduna, bir erkek müdürün (hem de geceleri yurttan kalma suretiyle) verilmesine ne demeli? Aslında, bunun doğal olması gerekir. Ama, Türkiye toplumu gibi henüz gelişmemiş ve değer yargılarının katılığını koruduğu bir ülkede anlaşılır gibi değil.

Bu arada, bu kurumlarda çalışan kişilerin, ehli kişiler olmadıkları da ortaya çıktı. Böyle bir sistemde bunlar, doğal olmalı(!) herhalde. Oysa, insan kişiliği 0-6 yaşlarda gelişmeye başlar ve bu süreç ergenlik çağına bitimine kadar da devam eder. O nedenle, bu yaş grubu çocukları eğiten kişilerin, mutlaka uzman olması, pedagoji ve psikoloji eğitimi görmüş olmaları gerekir.

(Bu, aynı ve üzerinde çok durulması gereken bir konu.)

Karakter ve kişilik, tamamen eğitimle kazanılabilecek bir olgudur. Eğitimin düştüğü veya yetersiz olduğu yerde, şiddet ve dayak artar. Türkiye'de, öyle bir sistem oturtulmuş ki, tayinler ve görevlendirmeler, hatır ilişkileriyle yapılmakta. Mesleğine ve yeteneklerine bakılmaksızın, bürokrat veya parlamenter, kendi siyasi görüşüne yakın kişileri tayin eder.

Oysa sağlıklı bir toplum, sağlıklı bireylerden oluşur. Bireyler, ne kadar sağlıklı bir kimlikle yetişirlerse, oluşan toplum da o denli kişilikli olur. Bu yüzden çocuk, daha anne karnıdayken bile annenin, bilinçli ve kişilikli olma-

sına bağlı olarak gelişmeye başlar.

Çocuk, doğduktan sonra dünyayı tanımaya başlar. Dünyayı tanıyacak olan önce anne, baba ve ailesidir. Sonra da eğitim kurumlarıdır. Eğer çocuk, yaşamın her kesiminde şiddetin egemen olduğu bir dünyaya gelirse, o da ona göre biçimlenir. Huzurlu bir ortama geleceksin de, ona göre huzurlu bir kişiliği oluşur.

Türkiye ve Kürdistan gibi ülkelerde dünyaya gelen çocuk, daha aile içinde başlar şiddeti görmeye.

Anne-babadan veya diğer aile erkeklerinden gördüğü şiddeti, kendisi karşısında savunmasız olan çocuğuna uygulamakla deşarj olur. Erkek kardeş, kız kardeşine, eşine.

Daha sonra, çocuk yuvasına gitme şansını bulan çocuk, oradaki eğitimcilerin, bilinçli veya bilinçsiz uyguladıkları baskıcı uygulamalarıyla karşılaşır. (Mutlaka istisna eğitimciler ve kurumlar vardır. Ama genel yaklaşım, bu yöndedir.) İtaat etmediği konularda, eğer yeterli dayanımı olmayan bir eğitimci karşındaysa, sözlü veya fiziksel taciz görmeye başlar, yani şiddetle karşılaşır.

Daha sonra başladığı okul yıllarında da, yine sistemin belli kalıplar ekseninde yetiştirdiği eğitimcilerinin "**disiplin**" adına uyguladıkları baskıcı eğitim sistemi ile tanışır. Derken, yaşamın her alanında, şiddetin hakim olduğu bir ortamda bulur kendisini. Ailede, okulda, iş yerinde, sokakta, trafikte, hastanede, hapistenede, sosyal kurumlarda, kısacası yaşamın her alanında.

Niçin? Çünkü, içine girdiği her topluluktaki insan da, aynı evrelerden geçmiş, aldığı aynı eğitim ve iletişim tarzıyla şekillenmiş ve bu iletişimin uygulayıcısı olmuş. Böylelikle, bir kısır döngü gibi, kendini koruma veya kabul ettirme adına, bu sistemin uygulayıcısı oluveriyor insan. Hak, hukuk, adalet işlerliğini yitiriyor. İşte böyle yoz bir toplum oluşuyor. Ta ki, zihniyetler değişene kadar!

Ama zihniyetin değişimi de, ancak sistemin değişmesiyle olur!

Stratejîya mişkan-2

Werger ji Almanî: M. Senem Çamlibel

Rojek dîsa hatin nêhêrîn penêr nemaye.

Evî yekî wana şaş û mehtel nekir. Ji ber ku her roj bala Schnüffel û Wuselê dikişand ku penêr roj bi roj kêmtir dibû, lê eger bifikirîyana ku mirov pêşîya evî yekî nikare bigre û qedîm e, di pêşedemê da karê wana çî bibe wê biza-nibûna.

Ewana hevdu nêhêrîn û dest avêtin solê xwe yê sporê ku ev jî her dem bi hevra girêdayî û ser milê wana bûn, li pê kirin û bendên wana girêdan.

Mişk rewşa embarê kûr analîz nedikirin û xwe bi vî awayî di bin giranîyan da nedihîştin. Bo mişkan ev problem wek çareserîya wî pir hêsan bû. Rewşa embar guhurî bû. Schnüffel û Wusel jî goî rewşa embarê biryar dan ku xwe bughurînin.

Ewana carek dîsa labîrentê mêze kirin. Schnüffel bi pozê xwe va îşaretê Wuselê kir û Wusel ji nav labîrentê derket, ew jî da pey wî.

Ewana bi lez ji vira derketin ku penêrê nû bigerin. Paşê di demek dereng da Grûbel û Knobel hatin embarê K. Da ku guhurandinên piçûk li embarê ewana hîç eleqadar nedikirin, bi guhurandinan va mijûl nedibûn û ev yek bala wana nedikişandin. Kingê diketin nav embarê hew zanî ku penêr her tim li wira disekine û qet kê nabe.

Li ser rewşa nû xwe amade nekiribûn. Grûbel ku evî yekî dît '**Çi! Çawa penêr tunne?**' got û qîrîya. '**Penêr tunne! Penêr tunne!**' digot û di-qîrîya. Ew hew zanî bû ew usa berdewam bike û biqîre, kesek wê penêrê para bînanya.

'**Kê penêrê min dizî?**' digot bi hêrs.

Paşê destê xwe danî kêleka xwe û rûyê wî sor bû û carek din bi dengê bilind "**Ev neheqî-yek e**" got.

Knobel serê xwe dihejand. Ew jî bawer dikir ku di enbarê da wê penêr bê dîtinê. Demek usa li ser pîyan sekinî, usa şaş û mehtel mabû ku nikaribû destê xwe bavêje derekî. Ew bo bû-yerek teze xwe amade nekiribû. Grûbel hela

hê diqîrîya lê Knobel êdî nikaribû tiştek bibi-hîze. Ew nedixwast xwe bi bûyereka teze va mijûl bike, ewî yekî di mêjîyê xwe da jî wek rastîyek qebûl bike.

Reaksiyona mehlûkên piçûk mirov dikare fehm bike... Penêr dîtin bo wana hêsan nebû, lê xwedîyê penêr bûyîn bo wana dihate wê manê ku ewana bikaribin her roj bo demek dirêj têr penêr bixwin.

Penêr dîtin bo mehlûkên piçûk rêyek bû ku gor bîr û bawerîyên wana riyek ji bextewar bûyîne bû. Tama zimanên her mirovên piçûk heye û bo wana mana penêrê çî ye? Di-ka-ribûn di mêjîyê xwe da his bikin.

Bo hin kesan mana penêr dîtinê nîşana mal-darîyê ye.

Bo hin kesan tenduristî an jî nîşana pêşta biri-na rehetîya ruhî ye.

Bo Knobelê mana penêrê, bi gotinek sade wek ji nû va ji dayîk bûyînê ye, rojek li der do-rên xwe malbatek avakirin û di dilê wana da li ser caxdeyek xwedî xaniyek bûyîn bû.

Bo Grûbel mana xwedî penêr bûyînê jî, di ta-xekî xweşik da mîna heywanekî mezin rew-şa hukim kirinê bû.

Ji ber ku penêr jî bo wana uha girîng bû, nu-ha li ser difikirîyan, dûr û dirêj gengeşî dikirin nuha wê ji kê derê destpêbikin? Tiştek niqifî bû dilê wana, tenê dixwastin dîsa di nav em-barê da bimeşin, bi rastî çawa penêr xilas bû-ye mêze bikin û gelo bi rastî penêr nemaye carek din jî tesele bikin.

PENÊR BO TE ÇIQAS GİRÎNG E

EWQAS JÎ DIXWAZI EWÎ DÎ DESTÊ XWE DA BIGRÎ

Dema ku Schnüffel û Wusel ecele û bi lez embarên nû zîyaret dikirin, Grûbel û Knobel jî li ser qehr û xemên xwe va negihîştî bûn en-camekî. Ewana bi deng hêrsên xwe li ser ne-heqîyek uha fîrandin ser ziman. Knobel her diçû êrîşkar (depresîf) dibû.

Eger sibê jî penêr li vira tune be wê çawa

bibe? Planên pêşedemê li ser vê penêrê hatibû danîn. Ewana nikaribûn evî yekî fehm bikin. Ev bûyer çawa hatibû serê wana? Çi qewimî bû? Kesek bala wana nekişandi bû. Ewana evî yekî heq nekiri bûn. Ev encam gor dilê wana nebû. Ew şev Grûbel û Knobel birçî û bê cesaret vedigerîyane mala xwe. Berê vegeîyanê Knobel li ser dîwara embara **K.** yê uha nivîst:

Çiqas penêrê te bo te girîng e, ewqas jî pir dixwazî di destê xwe da bigrî.

Sibe zû dîsa çûne embara **K.** yê û hew zanî bûn penêr dîsa benda wana ye. Nizani çawa lê hew dizani bûn wê dîsa di embarê da penêr bibînin. Lê li wir tiştek neguhurîbû. Penêr tune bû. Herdu mehlûkên piçûk nizani bûn wê çawa bibe. Ewana herdu usa li ser pîyan sekinîn mîna du stûnên bi xwê.

Knobel çawa xwe mehkem digirt û guhê xwe bi destê xwe va digivaşt. Ew nikaribû tiştek bibîne û bibhîze. Penêrê wana roj bi roj kêmbû lê nikaribû ewî rastîyê fehm û îdraq bike. Ew usa bawer dikir ku kesek penêrê nişkêva û yekcar hildaye û birîye.

Grûbel li ser rewşa tê da dû hev lêkolînan dikir û xwe îqna dikir. Paşê xwe ji xwe dipirsîya, **"Gelo evî yekî çima anîne serê min? Li vira çi qewimîye? Çi pêktê?"**

Demek paşê Knobel çavê xwe vekir, der û dorê xwe nêhêrî û got **"Ka Schnüffel û Wusel kê derê ne? Bawer dikî ewana li ser vê yeke jî me pirtir dizanin?"**

"Wê çi bizanibin", digot Grûbel. **"Ewana tenê mişkên adî ne. Ewana reaksiyonên xwe gorî rewşan nîşan dikin"**.

Em mîrovên piçûk in. Teybepîyên me henin. Çi li vira qewimîye, divê em bikaribin ewî yekî eşkere bikin. Xên ji vî hin baştir tişt heqê me bû.

Eger ev nehafîya serê me, divê hîç nebe, bo zirarê jî tiştek biketa destê me.

"Çima tiştek bo zirarê biketa destê me?" digot Knobel.

Grûbel jî îddîa dikir û digot: **"Ji ber ku heqê me ye."**

"Heqê çi?" Knobel pirs dikir.

"Li ser penêrê heqê me heye."

"Çima?" digot Knobel.

"Ji ber ku sedema vê pirsgerikê em nîn in" digot Grûbel. **"Sedem yekî din e û divê ji ber**

vê yekê tiştek bikeve destê me."

"Dibe jî."

Knobel pêşnîyar dikir: **"Divê em êdî li ser rewşa çûyî dest ji lêkolîn û şiroveyan berdî û penêrê nû bigerin."**

Grûbel **"Na, na"** digot. Dixwast lêbikole û sedemên bingehîn bizanibe.

Demê Knobel û Grûbel li ser vê meselê dixwastin biryarek bidin, lê belê Schnüffel û Wusel zû va gihîştibûne armanca xwe.

Ewana diketine nav labîrentên kûr ya embarê. Ji derîyek dadiketî, ji derîyê dinê derdiketî jorê û penêr digerîyan.

Ewana tenê peyda kirina penêrên nû difikirîyan û digerîyan. Demek usa derbas bû û tiştek bi dest nexistin. Lê qet di cî da nesekinîn û direjayî dane gerîna xwe. Û hatin li ber embarek teze. Embara **N.**

Di embara teze da penêrên usa dîtin ku heta nuha usa li ser hev rêz kirî penêr nedîtibûn.

Grûbel û Knobel jî di wê demê li embara **K.** yê da bûn. Bandora nehîni ya tunebûna penêrê êdî xwe nîşan dikir. Hêrsa wana dihat û hevdu gunehkar dikirin.

Knobel carna xwe bi xwe hizir dikir û digot:

"Gelo mişk penêrê teze dîtin an na?" Paşê texmîn dikir ku di embaran da penêr gerîn bo mişkan ewqas hêsan nîne. Dibe ku nuha rîya xwe şaş kirine. **"Rê şaş kirin bo demekî ye, paşê mîrov hînê qulên embaran dibe"** digot.

Carna Knobel fîna ber çavên xwe, Schnüffel û Wusel çawa penêrê nû dîtine û bi kêfxweşî dixwin. Ew jî difikirî xwe bavêje nav macerayekî, here di nav labîrentan da penêr bigere û bixwe. Knobel çiqasî xeyalê uha dikir ewqas jî rehet dikaribû ji embara **K.** derkeve û penêrê teze bigere. Nişkêva gote Grûbelê: **"De em herin."**

Lê Grûbel **"na"**, digot û dewam dikir: **"Vira xweşê min diçe. Vira rehet e û ez jî vira baş nasdikim. Xên ji van yekan jî li derva xeterî heye."**

Knobel digot: **"Usa nîne."**

"Em berê di hemû beşên labîrentan da digerîyan. Nuha jî em dîsa dikarin."

"Ez êdî kal bûme. Dilê min naxwaze ku êdî nav labîrentan da xwe şaş bikim û bi min bikenin. Dibe ku tu?" digot Grûbel.

Knobel ku van gotina dibihîst, hêvîya wî ya

penêrê nû dîtinê wunda dibû. Û tirsek dikete dilê wî, digot **"Dibe ku ez tiştekek peyda nekim."** Bi vî awayî di nav herdu rîyan da hizra wî diçû û dihat.

Belê rojên du mehlûkên piçûk wek hev diborîn. Diçûn embara **K.** penêr nedîtin, dilşikestî û bi tatêl vedigerîyane mala xwe.

Ewana nedixwastin waqîyetê bibînin, înkâr dikirin. Her usa baş xew jî nedikirin. Ji ber vê yekê hêz û tevgera wana jî kêmtir dibû. Hatibûne wî halî ku yek tiştekek bigota wê cî da biteqîyana. Mala wana jî êdî ji cîyekî rehet kirinê derkeftû. Xewa revî, tirs û tatêla ku di pêşedemê da penêr qet nedîtin bûbû sedema kabûs dîtinan.

Her roj diçûne embara **K.** bi hêrs jê derdiketin û vedigerîyan. Grûbel digot:

"Tu dizanî, rewş naguhure, ewqas zehmet û wext badilhewa ye. Dibe ku penêr nêzikê me ye. Dibe ku ewî li pişt dîwarê veşartine?"

Rojek din bi haletên xwe va hatin. Grûbel şîşê bi destê xwe va digirt Knobel bi çakûçê va lêdixist. Heta ku qulek li dîwarê da vebû. Ewana mêze kirin ku aliyê din da jî penêr tune. Xewn û xeyalên wana pûç derket lê bawer dikirin ku vê pirsgerîkê wê çareser bikin. Ango sibê zû dest bi qul kirin û xirab kirina dîwarê kirin. Dest bi xebatek dirêj û bi zehmet kirin. Lê demek paşê nêhêrîn di dest wana da xên ji qulek fireh tu tişt nîne.

Knobel êdî ferqa hereket kirin û berhem dest xistinê fehm dikir.

Grûbel digot: **"Dibe ku em rûnên û cî da bisekinin. Nuha an jî paşê wê penêrê dîsa para bînin."**

Knobel jî dixwast pê bawer bike. Paşê diçû malê bo westana xwe hilde, pişt ra dihat embara **K.** lê penêr para nedihat.

Di van çaxan da ji stres û birçî bûnê taqeta wana nemabû. Serda jî Knobel ji benda mayîna rewşa baş bêhêvî dibû. Êdî hatibû ser rayek ku çiqaş wext bê penêr mayîn dirêj bibe, ewqas jî rewşa wana wê xirabtir bibe.

Knobel dizanî bû ku şansê wana roj bi roj jî ortê radibe. Di dawîyê da rojek Knobel li ser xwe kenîya. **"Ha, ha, nuha li xwe mêze bike. Her roj tiştekek cuda çênakî û dixebitî lê dîsa jî rewşa te baştir nabe. Ew tiştekek ecêb e û cîyê tinazê ye."**

Xweşê Knobelê nedîçû ku dîsa di nav labîrentê da bigere, bireve, rîya xwe şaş bike û aqilê xwe tevlihev bike bo peyda kirina penêrê. Lê ew li ser bê aqilîya xwe dîkenîya, çawa tirs û tatêla wî nahêle riyek rast ji xwe ra bi-bîne. Ew jî Grûbelê pirs kir:

"Me kinc û solên xwe yên sporê li kê derê hişt?"

Heta ew wana dîtin demek dirêj derbas bû. Ji ber ku piştê embarek penêr dagirfî, ewan kinc û solên xwe yên xebatê di cîyekî da pakêt kirî veşartibûn. Ewana wextek bawer di-kirin ku êdî pêwistîya wan bi wan kincan va nabe.

Kingê Grûbel dît Knobel bi cil û solên xebatê va li pêş disekine, gotê:

"Tu nuha naxwazî herî nav labîrentê, ne? Çima li vira bi min ra nasekinî ta penêr para bê."

Knobel got: **"Ji ber ku penêr êdî qet para nayê."**

"Min jî nedixwast evî rastîyê qebûl bikim. Lê nuha eşkere ye ku kesek penêrê kevn para nayne. Ew penêrê wextên buhurî bû. Nuha dema penêrê nû peyda kirinê ye."

Grûbel berê xwe da wî û got: **"Lê çawa dibe eger derva jî penêr nebe? Dibe ku bibe. Eger tu penêr nebînî wê çawa bibe?"**

Knobel digot: **"Ez jî nizanîm."**

Ew jî gelek caran vê pirsê xwe ji xwe pirsikirî bû. Lê dîsa jî ew tirs di dilê wî da hêdî hêdî serê xwe radikir. Ew tirs ku wextek dest û pîyê wî girêdabû.

Lê paşê li ser hebûna penêrê nû fikirî. Tiştên xweş anî ber çavên xwe ku ew hizrana bi xwedî penêr bûyîne va girêdayî bûn. Hemû cesareta xwe komî ser hev kir.

"Car caran hin tişt diguhure û pêşîyê xuya nake. Jîyan usa ye. Jîyan dimeşe, divê em jî pê ra bimeşin", digote Grûbelê. Knobel li hevalê xwe dinhêrî û cehd dikir ku aqilê wî bîne serê wî. Lê tîrsa Grûbelê bi hêrs xwe nîşan dikir û ew êdî nedixwast tiştekek bibihîze.

Knobel nedixwast dilê hevalê xwe bişkêne. Lê kenek lê girti bû, ji ber ku herdu jî çawa bê aqil xuya dikirin. Knobel ku bo çûyîne xwe amade kiri bû, xwe hin cîwan û serbixwe hîs dikir. Ji ber ku ew dizanî bû, di dawîyê da a nuha wê li ser xwe bikene, dest ji yên kevn berde û rîya

nû ji xwe ra hilibijêre.

Ew agahdarî dida: "**Labîrent li hêvîya min e!**" Grûbel ne dikenîya, ne jî bersîv dida. Knobel kevîrek ser tûj ji erdê hilda û xwest, gotinek li ser dîwarê binvîse ku Grûbel pişt ra li ser vê meselê aqilê xwe bide xebatê. Wek her demî Knobel der û dorên gotinê bi wêneyek penêrê va xemiland û hêvî dikir ew aqilê Grûbelê bîne serî, bibe sedemek ku ew bê ser hişê xwe û bo peyda kirina penêrê teze. Lê Grûbel nedixwest alîyê penêrê binhêre, Nivîsar uha bû:

KÊ XWE NEGUHURÎNE NIKARE SERKEVE

Paşê Knobel serê xwe pêşta dirêj kir û çavên xwe di nav labîrentê da gerand. Paşê, fikirî ku çawa xwe kirîye rewşek xwedîyê bê penêr bûyîne. Ew bawer dikir dibe ku di labîrantê da qet penêr tune û êdî penêr qet nayê peyda kirinê. Ew tirs û xofa mezin ewî pir bêtaqet û bê tevger kiribû, ew ketibû halek dinê.

Knobel veşeve hat. Ew dizani bû Grûbel xwe ji xwe ditirse. "**Kê penêrê min ji min hilda û bir?**" Knobel nuha xwe ji xwe dipirsîya. "**Çima aqilê min berê nehate serê min û neçûm cîyê ku penêr lê henin?**"

Wextê ku Knobel rabû di nav labîrentê da rîya xwe kivş bike, ji kê dere derketi bû, carek dîsa li vira nihêrî û nêzikê xweşbînîyê tiştêk niqîfî dilê wî.

Dizani bû ku êdî penêr li vira nemaye, lê dîsa jî ji ber cîyê wî yê berê ye û hîne wira bûye ew tirs wî para dikîşand. Paşê nefesek kûr kişand û alîye rastê çû. Piştra hêdî hêdî ber bi cîyê nedîfî direvîya.

Alîyek ew bo dîtina rîya rast hewl dida, alîyek din jî difikirîya gelo çima di embarê **K**. da usa demek dirêj sekinîye. Ji zû va ye penêr ne-xwarîye û nuha jî bêhal e.

Di nav riyên labîrentê da gor yê kevî û hîn-bûnê hin pirtir wextê divê. Bo vê jî divê zêde zehmetî bikîşnim.

Eger rojek dîsa bûyere uha lê beqewimîya, biryar da ku ji vê şûnda xwe bo guhurandinê amade bike. Ew biryar bo wî jî hin tiştan hêsan dikir. Sibetirê hin parçên penêr li vira û li wira dît, ew jî bo demek kurt kişand. Ew hêvî dikir ku bi têra xwe penêr bibîne û hinek bibe bide Grûbelê ku ew cesaretê hilde û pê ra were li

labîrentê bigere. Lê rewşa Knobelê ne usa bû ku meriv pê bawer bike. Ew xwe dihesiband ku labîrentê mêtîyê merivan tevlihev dike. Gor cara dawîyê nuha vira gelek guhurîbû. Kingê difikirî ku nuha ew bi xwe pêşta çûye, li ber derîyan rîya xwe şaş dikir. Du gav pêş gavek paş avêtin jî dîyar dikir ku ew çawa pêşda diçe.

Ew jî qebûl dikir rewşa wî hin baştir dibe, ku ewî wek hedefek dabû pêşîya xwe.

Di nav labîrentê da penêr gerîn ewqas xirab nebû.

Wext derbas dibû, Knobel ji xwe dipirsîya, "**Gelo penêrê nû dîtî xeyal nîne?**" Ew digot, "**Ev biryara min, biryarek rasteqîn e, ku ez pê qayil bibim.**" Bo wî eşkere bû ku hin tişt di rê da naçin, paşê li ser xwe kenîya.

Kingê cesareta wî dişkest an nedîma an jî direvîya, wî çaxî rastîya xwe didît. Dibe ku ev karê wî ne gor dilê wî dimeşîya, lê rewşa wî ji ya embarê bê penêr baştir bû. Ê bi vî awayî ew her bexwe dida.

Paşê xwe bi xwe digot: "**Eger Schnüffel û Wusel hewl didin û tiştêk nû dikarin çêkin, usan e ez jî dikarim.**"

Kingê ew li ser dema boî difikirîya hin tiştan didît ku ewana bala wî nekişandi bûn. Ew hewl dîzanî penêrê li embarê **K**. yê di şevêkî da qedîyaye, lê belê usa nebû. Penêrê ser hev danî heta roja dawîyê jî her hebû, li ser hev helîya bûn û yê mayî jî kifîkî bûbûn. Tama wana jî ne xweş bû. Dibe ku penêrê kevî jî zû va genî bûbû û ew yek bala wana nekişandi bû. Nuha ew li ser wê yekê kûr difikirîya û digot, eger ewana wî çaxî bixwastana wê wan bûyerana berê pê bihesîyana. Lê ewana nexwasti bûn.

Knobel nuha baş didît ku eger ew gişk guhurandina di wextê xwe da bidîtana, der û dorên wana da çî diqewimî bidîtana, di dawîyê da şaş û mehtel nedîman. Dibe ku Wusel û Schünüffel lap jî vê yekê kiribûn.

Ew di bêhnvedanekî da li ser dîwarê labîrentê uha nivîsî:

PENÊRÊ GELEK CARAN BÎHNKE

KIFKÎ BÛYE AN NA TU YÊ BÎ WÎ AWAYÎ BIZANÎBÎ

Qasek paşê -ku ev dem bo wî gelek dirêj dihat- gihîşte ber embarek pir mezin. Wek em-

barek dawetkar bû. Lê kingê kete nav embarê xeyalê wî şikest, ji ber ku embar vala bû. Pir caran hizir dîkir, "**Ev cehd û hewildana min badilheway e.**" Nuha jî hindik mabû ku dest ji hemû tiştan vekşîne.

Quweta bedena Knobelê êdî nema bû. Ew dizani bû riya xwe şaş kirîye, lê ditirsîya ku dîsa here cîyê despêkê û carek dinê despêke. Ew dixwest para vegere here embara **K.** yê. Heke ser biketa, eger Grûbel li wira bûya, aqet nebe Knobel tenê nedima. Lê dîsa pirs berê ji xwe dîkir: "**Eger tirsî te nebûya, te yê çi bikira?**"

Gelek caran tirsî wî usa dibû ku ew jî tirsî xwe ditirsîya. Ji çi ditirsîya bi giştî nedizani bû. Lê nuha jî hal ketî bû, dizani bû ku ew jî berdewam kirina riya xwe ditirse.

Tirs û tatêlên wî, barê wî ewqas giran kiri bû ku, nedizani ewê lê digere li pêşîya wî sekinîye.

Knobel jî xwe dipirsîya ku gelo Grûbel di van çaxan da li rê da bû an jî ber tirs û xofên xwe seqet mabû. Paşê dema xweş yê labîrentê da derbas kiri bû anî bîra xwe. Wexta ku dixwast hereket bike ewî demê xweş fînande bîra xwe. Hevokê dîsa li ser dîwarê nivîsî. Bîranînek bo xwe, ji bo hevalê xwe Grûbelê jî ku hêvî dîkir wê pey da were:

KÊ BICERIBÎNE ÎSTIQAMETEK NÛ HÊSAN DIBÎNE PENÊRÊ NÛ

Knobel rêderek tarî ber bi jêr dinhêrî. Ew hay jî tirsî xwe hebû. Li wira çi benda wî bû? Ma rêder vala bû? Yan jî bi xeteran va tijî bû? Ew hemû bûyerên xeternak ku dikaribûn derkevin pêşîya wî hate ber çavan. Ji ber vê yekê tayê mirinê pê girt.

Paşê li ser xwe kenîya. Ew ferq kir ku tirsî wî her tiştî hîn xirabtir dike. Eger tirsî wî nebûya, çawa bêtirs hereket dîkir, nuha jî wê usa bikira. Ew ber bi îstiqametek nû meşîya.

Kingê ew di rêderek tarî da dirêjayî dida meşîya xwe, divê veşeve bihata.

Knobel vê riyî hin nasnedikir, lê niqifî bû dilê ku nêzikê dîtina tiştê nû ye.

Ew dema boî li paş xwe hîşt. Ewê pêşîya wî çi ye, bi temamî nizanibe jî xwe bo wî tiştî amade dîkir. Tiştê ecêb bû ku gişk tiştê nû xweşê wî diçû. Xwe bi xwe digot: "**Ez çima usa rehet**

im? Min penêr peyda nekîr û nizamî jî ez diçime kêderê?" Ew çima usa xwe rehet hîs dîkir êdî eşkere dibû. Bo ku li ser dîwarê hevokê nû binivîse, sekinî:

KÊ TIRSA XWE LI PEY XWE BÎHÊLE Û RÊKEVE EW XWE AZAD HÎS DIKE

Eşkere bûbû ku tirsî Knobelê wî wek girtiyekî dîl girti bû. Bo çûyînek riyek teze xwe jî tirsî azad kir.

Nuha jî bayek teze ji beşa nû ya labîrentê ber bi wî dihat û bandora xwe li ser dihîşt. Bêhnekî kûr kişand û xwe bi hêz hîskir. Pey xilas bûna tirsê, gerîna penêrê teze pirtir xweşê wî diçû. Ta gihîştibû îro li ser rewşa xwe yê gelek dem derbas bûbû, hindik mabû ku ji bîr bike. Ji bo ku ew hîsên xweş hîn pêşkeve, di mêtîyê xwe da wênayek çêkir. Bi waqîyê û heta piçûktirî tiştî va xwe bi xwe mêze kir. Ji Cheddar heta Brê! her cure penêr li pêşîya wî amade bûn.

Çawa ew di nav her cure penêr da xwe didît, çawa wana hez dîkir û bi wan ra şa dibû fînande ber çavê xwe. Paşê çawa tamên her cure penêran li ser zimanê xwe da dima tanî ber çavên xwe.

Ew çiqas resmên penêrên teze fînande ber çavê xwe, ewqas ew jî rastîyek dibû, ewqas jî ew di dil da hîsdikir û êdî penêr peyda kirin bo wî mumkun dibû.

Ew nivîsî:

TENÊ XEYALA TAMA PENÊRÊN NÛ JÎ MÎN DÎBE BA XWE

Knobel xwe jî xwe dipirsîya: "**Çima min ewî xeyalan berê va nekîr?**"

Paşê di nav labîrentê da jî berê leztir û hêztir bezîya. Pir wext neboî ew xwe li ber embarek nû dît, li ber derîyê embarê da piçûk piçûk parçên penêran hebûn.

Ji ber vê yekê heyecana wî zêde bû. Ew penêrana heta nuha tu caran nedîtî bû. Ewana pir xweş û gir dihatine xuyanê. Pey tam kirinê "**Bi rastî jî tama wana gelek xweş in**", got. Pîranîya yê ber derî xwar û henek jî danî berîka xwe, ji ber ku dixwast îhtîyadîya wî hebe, paşê birçî nemîne, dibe ku hinek jî bibe bide Grûbelê.

Ew jî bixwe, bi hêz bibe û bê ser xwe.

Dünyada kadınların yaşadığı şiddetin rengi ve acısı aynıdır Bu konuda, "sınıf", "ulus" ve "din" kimliğinin ve sınırın olmadığını gösteren örnekler

Dünyanın pek çok ülkesinde kadınların yaşadıkları aile içi şiddet ile devletin tüm topluma uyguladığı şiddetin rengi ve acısı hep aynıdır. Dünyada yaşanan bu şiddet olaylarının çözülmesi önemli toplumsal bir sorundur. Son yıllarda yapılan değişik araştırmalar, şiddetin yaygınlık ve ciddiyetini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu sorun çoğu zaman gizli tutulmakta, özellikle aile içinde yaşananların "özel" olduğu, "dışa vurulmaması" gerektiği türünden katı gelenekçi bir tutumla gizlenmektedir.

Yapılan araştırmada, Türkiye'de erkeklerin yüzde 44.9'u "kocasına itaat etmeyen kadınların dövülebileceğini" söylemiştir. Erkeklerin yüzde 66.2'si de "evde erkeğin mutlak otorite olduğuna, kadının ise ona itaatle yükümlü bulunduğu" inanmaktadır. Yine erkeklerin yüzde 53.7'si "bir cins olarak erkeklerin kadınlardan daha akıllı ve üstün olduğunu" düşünmektedir.

Türkiye'de kadınların yüzde 58'i, kocaları, babaları ya da erkek kardeşleri tarafından dövülüyor ya da öldürülüyor. Kadınların yüzde 79'u fiziksel şiddete, yüzde 52'si sözel şiddete, yüzde 29'u duygusal şiddete, yüzde 18'i ekonomik şiddette maruz kalıyor. Türkiye'de evliliklerinin ilk 3 yılında üniversiteli kadınların yüzde 73'ü, gecekonduda yaşayan kadınların yüzde 90'i şiddetle tanışıyor. Türkiye'de erkeklerin yüzde 45'i, kadını, kendisine itaat etmemesi halinde "dövme hakkı" bulunduğuna inanırken, yüzde 23'ü de eşine "tecavüz" ediyor. Son iki yılın istatistiği yapılsa sanırım bu rakamlar daha yükselir.

15-40 yaş arası birçok kadın; bulaşıcı hastalık, verem, kalp krizi, kanser, trafik kazaları ya da kendi ömürlerini tamamlayıp Allah'ın rahme-

tiyle ölme yerine, toplumsal veya cinsiyet kökenli şiddet nedeniyle ölmektedir. Son iki haftanın gazetelerine baktım, üçüncü sayfalarında mutlaka bir veya iki tane cinayet ve şiddet haberinin yer aldığını gördüm. Bunlar sadece basına yansıyanlar.

Demokrasi ve insan hakları alanında ileri bir aşamaya gelmiş olan batı ülkelerindeki eğitilmiş toplumlardaki şiddete uğrayan kadınların sayısı tahmin ettiğimizden daha fazladır. Bu durum, kadınlara yönelik baskı ve şiddetin "sınıf", "ulus" ve "din" kimliğine bağlı olmadığını, kadınlara yönelik şiddetin "evrensel" olduğunu gösteriyor.

Dünyada her 3 kadından 1'i yaşamı boyunca dövülüyor, cinsel ilişkiye zorlanıyor ya da taciz ediliyor. Kadınların yüzde 70'ini erkek partnerleri öldürüyor.

Şiddetin toplumsallaşması, kadına yönelik cinsiyet kökenli şiddetin artmasına neden oluyor. Ülkede mevcut olan toplumsal sorunların çözülememesi, istikrarsızlığın artması, silahlı çatışmaların meydana gelmesi, tecavüz ve cinsel şiddet de dahil olmak üzere, her türlü şiddetin artmasına yol açıyor. Türkiye'deki ağır yoğunluklu savaş nedeniyle Kürt kadınlara yönelik tecavüzlerin artması, buna çarpıcı bir örnektir.

Peki, kadın haklarıyla insan hakları arasındaki ilişki nasıldır?

Her insan, kendi kabuğu içinde bir takım korkularla boğuşur durur. Bu korkular bazen bizi motive eder, bazen de sessiz kalmamıza neden olur. İçimizde yaşadıklarımızı başkasıyla paylaşmak, onu açığa vurmak zordur. Bu yüzden ki kadınlar, yaşadıkları şiddeti açıklamıyor, başkasıyla paylaşmıyorlar.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ki köyü saldırıya uğradığında **Natalie** 12 yaşındayken, yaşadığı şiddeti şöyle anlatıyor: "Kız kardeşime ve anneme bir çok askerin tecavüz ettiğini gördüm. Çok korkmuştum. Kendimi korumak için gidip orduya sığındım. Henüz 12 yaşındaydım. Gece boyunca askerler tarafından sürekli dövüldüm ve tecavüze uğradım. 14 yaşına geldiğimde bir bebeğim oldu. Babasının kim olduğunu bile bilmiyorum. Acı içinde yaşadım. Hep kaçtım... Gidecek yerim ve bebeğime verecek yiyeceğim yoktu."

Burnu kesilen, kucağında çocuğuyla ortalıkta bırakılan, Türk askerleri tarafından tecavüze uğrayan yüzlerce Kürt kadını da Natalie'nin yaşadıklarını yaşadı. Bunları yazarken, içim ürperiyor. Bu konuda yazarak, benzer yaşamışlıkları insanlara duyurarak, onların acılarını paylaşmak istedim.

Afghanistanlı "**Fariba**" 48 yaşındaki kocasıyla evlendiğinde, henüz **sekiz** yaşındaymış. Bir akrabası, Fariba'nın kocası tarafından cinsel tacize uğradığı iddiasıyla, hükümet yetkililerine başvurmuş. Bunun üzerine Fariba, kocasının evinden alınarak bir yetimhaneye yerleştirmişler. Ama babası ya da kocası ile ilgili hiçbir kanuni işlem yapılmamış.

14 yaşında ortaokul öğrencisi olan **Claudia** Judith Berthaud, 9 Mart 2003 günü Meksika'nın Chihuahua kentinde ortadan kaybolmuş. Annesinin sürekli olarak fotoğraflı el ilanlarını dağıtmasına rağmen, bulunamamış. Ailesinin tüm çabalarına karşın, bir netice alınamamış. Ülkemizde de her gün bir çok kadın ve kız çocuğu bu şekilde ortadan kaybolmuyor mu?

Malika Umazheva, 29 Kasım 2002 tarihinde, maskeli ve üniformalı adamlar tarafından Çeçenistan'daki Grozny yakınlarında bulunan AlkhanKala köyünde öldürüldü. "Radikal Müslümanlar" aradıklarını söyleyen bu adamlar, Malika'nın evine girdi ve onu öldürdüler. Malika Umazheva, Rus güçlerinin saldırılarını eleştiren birisiydi. Ölümünden aylar önce, Rus federal subaylarıyla birkaç kez tartışmıştı. Söylendiğine göre Rus yetkililer tarafından tehdit ediliyordu. Rus yetkililer onu, Çe-

çen savaşçılara yardım ettiğini iddia ediyorlardı.

20 yaşındaki Cezayirli **Cherifa** Bouteiba, 2 Haziran 2001 günü silahlı askerler tarafından zorla alıkonulmuş. Dağlara doğru yürümeye zorlanmış ve iki günlük süre boyunca değişik erkekler tarafından tecavüze uğramış. Üç gün sonra kaçabilmeyi başarmış. Tecavüz sonucunda hamile kalmış ve daha sonra da düşük yapmış. Kocasını, şerefini lekelediği gerekçesiyle onu boşamış. Cherifa Bouteiba, saldırganların bir gün tekrar geri gelmelerinden korkmuyormuş. Kendisine saldıran adamların bir kısmı yetkililerce yakalanmış, ama buna rağmen yargılanmamışlar. Cherifa, o günden beri, örtüsünün altına gizlenerek dolaşıyormuş.

Anti-terör timleri 5 yıl önce, 51 yaşındaki K.O.'nin evini basmış. Evinden ayrılan kızının nerede olduğunu sormuş. K.O. kızının nerede olduğunu bilmediğini söylemiş. Bunun üzerine anti-terör timleri, K.O.'nün gözlerini bağlamış. Sözlü ve fiziksel saldırıda bulunmuşlar ve jopla tecavüzde bulunmuşlar. Olay sırasında şuurunu kaybeden K.O. daha sonra eve gelen oğlu tarafından bulunmuş. 51 yaşındaki Kürt kadını K.O. polisin joplu tecavüzüne uğradığını savcılığa bildirmiş. Ama bir netice alamamış.

Aralarında askerlerin de bulunduğu onlarca devlet memuru, Mardin'de 12 yaşındaki N.Ç'ye tecavüz etmişler. N.Ç, Adalet Bakanlığı'na yazdığı dilekçesinde "**Benim yerime kızınız bu duruma düşseydi, ne yapardınız?**" dediği için, hakkında soruşturma başlatıldığı hâlâ hafızamızdan silinmiş değil. Mardin Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ve tutuklu yargılanan 187 devlet memurlarından tutuklu olanlar da tahliye edildi ve davada tutuklu sanık kalmadı. Mahkeme hâlâ bir karar vermiş değil.

Sivas'ta da küçük bir kız çocuğu günlerce elli yaşını aşmış yedi erkeğin tecavüzüne uğradı. Mahkeme, sanıkların hepsini tahliye etti.

Adana'da **Ayşegül Porsuk** isimli kadın, sokak ortasında, polislerin gözü önünde eşi tarafından 64 yerinden bıçaklandı.

Coplu tecavüze uğrayan Kaze Özlü, AİHM'e başvurdu. Başvurusunu geri çekmesi için polisler tarafından kafasına silah dayanarak tehdit edildi.

Mardin'in Derik ilçesinde, asker ve subayların tecavüzüne uğrayan Şükran Esen'in avukatları şikayette bulundu. 1998 yılında yapılan başvuru, tam 5 yıl sonra işleme kondu. 405 askerın sanık olarak yargılandığı Mardin Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden davada, halen sanıklar hakkında hukuki bir işlem yapılmış değil. Üstelik sanık asker sayısı 455'e yükselmiş bulunuyor.

Necla Akdeniz, Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde yaşayan 14 yaşında bir kızdı. 7 ve 9 yaşlarındaki iki kız kardeşiyle birlikte bir akrabalarının evinde kalıyordu. Necla Akdeniz'in akrabası olan 40 yaşındaki bir köy korucusu, silah tehdidiyle Necla Akdeniz'e tecavüz etti. Necla Akdeniz tecavüzden kimseye söz etmedi. Ancak 6 ay sonra hamile olduğu ortaya çıktı. Daha sonra, genç bir delikandan para karşılığı cinsel ilişkiye girdiğini itiraf etmesi istendi. Ancak Necla Akdeniz daha sonra korucu olan akrabasının tecavüzüne uğradığını söyledi. Akrabası gözaltına alındı, fakat daha sonra serbest bırakıldı. Necla Akdeniz'in çocuğu ölü doğdu. Bu sırada Necla Akdeniz'in aile meclisi toplanarak "*namuslarını temizleme*" kararı aldı. Olayı duyan birisi polise bilgi verdi. Polis, duruma müdahale edebilecek durumda olmadıklarını söyledi. Bu arada, Necla Akdeniz'in öyküsünü duyan avukatlar kendisiyle ilişki kurmaya çalıştı. Polis memurları, avukatların Necla Akdeniz'in nerede olduğuna dair bilgi edinmesini engellemeye çalıştılar. Bu nedenle avukatlar, Necla Akdeniz'e zamanında ulaşmayı başaramadılar. Daha sonra Necla Akdeniz, bir kuzeni tarafından başına iki el ateş edilerek öldürüldü. Cenazesine kimse sahip çıkmayınca, 9 gün sonra belediye onu kimsesizler mezarlığına gömdü.

Azime Arzu Torun, gardiyan, asker ve polislerce tecavüze maruz kaldığını şu şekilde açıkladı:

"...Önce beni ikinci kattan aşağı atmayı dü-

şündüler, tam atıyorlardı ki vazgeçtiler. Yerlerde sürüklediler, merdivenden yuvarladılar. Pantolonumun düğmeleri kopmuştu, iç çamaşırlarım görünüyordu. Bu sırada askerler ve polisler, ağza alınmayacak iğrenç küfürler ediyorlardı. Ve sürekli olarak, "**Sana tecavüz edeceğiz!**" diyorlardı. Sürekli olarak dik tutukları copla cinsel organıma vuruyorlardı. O sırada başgardiyan Ali Coşar, eline aldığı bir floresan lambayı cinsel organıma sokmaya çalıştı. Ancak iç çamaşırlarım tam yırtılmadığından lamba vajinama tam olarak girmedi. Askerler bacaklarımı iyice ayırdılar, pantolonumu indirdiler, ardından çamaşırlarımı çıkarttılar. Ve ucu köşeli bir copu vajinama sokmaya başladılar. Ben debeleniyor ve müthiş bir acı hissediyordum. Hücrede vajinamdan kan geldiğini hissettim. İki gün sonra beni Burdur Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Doktora tecavüze maruz kaldığımı söyledim. Ama bir netice alamadım."

Kadınlar; "**namus**" gerekçesiyle, en yakın akrabaları tarafından öldürülüyorlar. Bunlarla ilgili istatistiki bilgiler yok. Çünkü bu cinayetlerin çoğu kayıtlara geçmiyor. **Gülseren, Sakine, Aynur, Naciye, Nuran, Güldünya, Gökhen, Besê, Senem, Gulê, Cleodya, Nina, Tina,** adlarını bildiğimiz ve bilmediğimiz binlercesi...

Peki, bu konuda ne yapabiliriz? Kadına yönelik şiddet ile ilgili kanıtları yok sayan, suçluları cezalandırmadan kaçınan, olayları görmezden gelenlere karşı çıkabilir, olayların aydınlanması için çaba gösterebiliriz.

Kadın cinsini aşağılayan, onu ikinci sınıf konumuna sokmaya çalışanlarla, bunu destekleyen, dinsel, sosyal ve kültürel tutumlarla daha da fazla mücadele etmeliyiz.

Kadınların politik güç, karar verme mekanizmaları ve kaynaklara eşit katılımını desteklemeliyiz.

Şiddeti durdurmak için örgütlü mücadele eden kadınların çabalarını destekleyebiliriz.

KOMJİN sitesinde, "**kadına yönelik şiddete Khayır**" kampanyası başlatabilir ve bunun desteklenmesi için çaba sarfedebiliriz?

Sözleşmelerdeki yeni değişiklikler ve bizleri bekleyen uygulamalar!!!

Almanya'da 01.10.2005 tarihinden itibaren kamu çalışanları için yeni sözleşme yürürlüğe girdi.

Yaklaşık 45 yıldır memurlar, işçiler ve meslek eğitimi görenler için geçerli olan Bundes Angestellentarifvertrag (Memur Sözleşmesi) 01.10.2005 tarihinde veda ederek, yerini yeni sözleşmeye Tarifvertrag für öffentliche Dienst'e (Kamu Çalışanları Sözleşmesi) bıraktı.

Ver-di Başkanı Frank Bisirski yeni sözleşmenin "**önemli bir kilometre taşı**" olduğunu ama bir bütün olarak henüz bitmediğini, 2007 yılı sonuna kadar 17.000 farklı meslek grubunu, basit ve anlaşılır bir biçime 15 grup altında toplamak istediklerini, ama bunun da zor bir iş olduğunu söyledi.

Yeni sözleşme ile ilgili görüşmeler yapıldığı 2004 yılında bazı eyaletler görüşmeden çekilmişlerdi. Bu nedenle yeni sözleşmenin tüm eyaletlerdeki kamu çalışanlarını kapsamaları için çalışmalar başlatıldı. Görüşmelerin, çalışanların lehine geçmesi için eyaletler düzeyinde farklı eylemler gerçekleştiriliyor.

Görüşmelerden çekilen eyaletlerdeki işverenler iki farklı sözleşmeyle (yeni ve eski) personel çalıştırdıkları için, yeni işe alınanlar eskilere nazaran daha uzun çalışmaya ve farklı ödemeye maruz kalıyorlar, farklı haklara sahipler. Bu da çalışanlar arasında rakabet yaratıyor, da-yanışma ruhunu öldürüyor.

Ver-di yaptığı açıklamalarla tüm eyaletlerin kamu çalışanları için geçerli olan yeni sözleşmenin uygulanması için çağrıda bulunuyor. Bu yeterli değil. Tüm kamu çalışanları için geçerli olan yeni sözleşmenin işverenler tarafından imzalanıp hayata geçirilmesi için çalışan-

ların da harekete geçmesi gerekiyor.

Yeni sözleşmede işçi ve memur ayrımı kaldırıldı, herkes için tek bir gelir tabelası ile eşitlik sağlandı. Sözleşmeye göre maaş medeni halle ve yaşa göre değil, meslek tecrübesi ve ürettiği işe göre ödenecek. Bu sistemle kamu iş yerlerine daha genç ve dinamik iş gücü kazandırmak isteniyor. Yeni sözleşmede vardiya ve gece çalışanlarının, emeklerinin karşılıklarını alabilecek şekilde yan ödemelerinin iyileştirilmesi öngörülüyor.

Yeni sözleşmeye geçildiğinde hiç kimsenin ekonomik bir kaybı olmayacak ve gelecekte kamu işverenleri, işyeri temsilcileriyle özel (Dienstvereinbarung) anlaşmalarla „iş saatlerini biriktirme hesabı" (Arbeitszeitkonto) anlaşması yapabilecekler. Bu da yarım gün çalışanlara iş ve özel hayatlarını planlama imkanı sağlıyor.

Yeni sözleşmede, daha çok gence meslek eğitimi sağlamak için alınan önlemler ve çalışanların mesleğinde ilerlemesi veya başka bir meslekte eğitim görmesi anlamında sağlanan hakları korunup daha da geliştirilmiştir.

Tabii yeni sözleşmeden sadece sendikalar zafere çıkmadılar. Uzlaşmaların öteki tarafını unutmamak gerekir. Özellikle 2007 yılında uygulamaya geçecek olan „**yapılan işe (üretim) göre ödemelerin kriterleri**" konusu, şimdiden tartışmalara yol açtı.

Diğer önemli bir konu da yakında kurulacak Kırmızı-Siyah koalisyonunun, emeklilik siseminde değişiklikler yapılacağına sinyalini vermesi. Bu da emeklilik yaşının 65'den 67'e çıkartılması, 2009 yılına kadar geçerli olan erken emeklilik sözleşmesinin uzatılmaması anlamına geliyor.

Kamu çalışanlarının (belli iş kollarında) yüzde 90'ını kadınların oluşturduğu bilinen bir gerçektir. Çocuk bakımı, ev ve iş arasında yıpranan kadınlar için çok önemli olan erken emeklilik hakkı, kadınların emekli maaşlarını mazerada almalarını önleyen bir hakdır. Umarım bu hak korunur ve geliştirilir.

Diğer önemli bir değişiklik ise hastalık halinde, eski sözleşmeye göre 26 hafta işverenden alınan normal maaş ve sigortalardan alınan 78 hafta hastalık parası yerine, 6 hafta işverenden normal maaş ve 39 hafta da sigortalardan hastalık parasının alınmasını öngörüyor. Bu sistemle özel sigortası olan çalışanlara tanınan tölerans azaltılıyor ama diğer taraftan çaresiz ve kronik hastalığı olanlar da haksızlığa uğruyor. SPD ve Yeşiller'in çığnıyıp de yutamadıkları „**ekonomik paketin görünmeyen yüzü**“ yavaş yavaş ortaya çıkıyor ve görünen o ki koalisyon hükümeti ekonomik paketin bu görünmeyen yüzünü aşamalı olarak uygulamaya geçirecek.

Bakalım insanlar sokaklara dökülüp oy verdikleri partileri protesto edebilecekler mi? Uzun sözün kısası sendikaları ve kamu çalışanlarını zor günler bekliyor.

Xwedîya xelata Nobelî ya edebîyatê hat îlankirin.

Stockholm 8/10 2005/ Weke tê zanîn, biryara di warê vê xelatê de her sal ji aliyê Akademîya Swêdê ya 218 salî ve tê dayin. Akademîya Swêdê xwedîya xelata îsal ji bo çapemenîyê duhî dîyar kir û got ko biryara Akademîyê ew e ko xelata edebî-yatê ya 2004an bide romannivîskar, şa-nonivîskar û

Elfriede Jelinek

helbestvan Elfriede Jelinekê. Akademî di wê bawerîyê de ye ko di romanên Jelinekê de ahenga dangan ya muzîkal pir baş dîyar dibe û hostetîya wê ya herî mezin jî di warê bikaranîna zimanekî bêhempa û dilcoş de xuya dibe ko ew bi vî awayî pelepûçbûna klîşeyên civakê radixîne ber çavan. Hat dîyarkirin ko loma jî Akademîya Swêdê yeka weha layiqî xelata îsal dîtiye. Li gora ragîhandina Akademîyê, Jelinek dê 1.1 milyon dolarî jî bistîne.

Bi danzanîna vê agahdarîyê, hejmara jinên xwedîyên xelata Nobelî ya edebîyatê bû 10. Jina ko di vî warî de cara yekem xelata Nobelî stend, yeka Swêdî bû û navê wê Selma Lagerlof bû. Lagerlofê di sala 1909an de xelata xwe wergirt. Piştî Lagerlofê di 1926an de Grazia Deleddayê şanseke weha bi dest xist. Navên jinên din yên ko xelata Nobelî ya edebîyatê wergirtiye weha ne: Sigrid Undset (1928), Pearl Buck (1938), Gabriela Mistral (1945), Nelly Sachs (1966), Nadine Gordimer (1991), Toni Morrison (1993) û Wislawa Szymborska (1996).

Elfriede Jelinek di 20 Cotmeha 1946an de li bajarê Awistûryayê Steiermarkê hat dinyayê. Hê di temenekî piçûk de dest bi baleyê kir. Wê berê xwast ko li Wiener Konservatoriumê muzîkê bixwîne, lê dû re berê xwe da şanonasî û dîroka hinerî. Di demeke zû de dest bi nivîsandina helbestan kir. Pirtûka wê ya helbestan ya yekem di 1967an de hat weşandin. Romana wê ya yekem "Wir sind Lockvögel Baby!" jî di 1970yî de gîhişt destê

ANNE BENİ SEV!

Hakaret, aşağılama ve şiddet, insanlık tarihi boyunca var olmuş bir olgudur. Göreceli bir iyileşme olsa da, şiddet hala tüm hızıyla kendini yaşamın içinde hissettirmeye devam ediyor. Bu durum, her zaman olduğu gibi, yine kadın ve çocuklar üzerinde yoğunlaşıyor.

Malatya çocuk yuvasında yaşananları televizyonda seyrederken göz yaşlarım hakim olamadım. Bu ne vahşettir dedim. Banyoda toplu halde gördüğüm çocuklar, bana Felluca cezaevini hatırlattı. ABD'li askerler, Fellu-

ca'da mahkumları üst üste bindirmişti. Yuva-daki çocuklar da, tıpkı bir hayvan sürüsü gibi, korkudan birbirlerine sokulmuşlardı. Kendilerine uygulanan şiddet nedeniyle, sağa sola koşuyor ve çığlık atıyorlardı.

Altını ıslattı diye, ayağındaki çorabı çıkardı diye, pencerenin önünde dışarıdaki manzarayı seyretti diye 0-6 yaştaki çocukların dövülmesi, bana Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi'nde yapılan işkenceleri hatırlattı. Kakasını çocuğa yediren bakıcı, Diyarbakır ceza evinde tutukluya pislik yediren gardiyan ve Kürt köylülerine pisliğini yediren Türk subayı ne kadar birbirlerine benziyorlar değil mi?

Çocukların başlarını hayvanlar gibi vuruşturan o kadın büyük ihtimalle bunu kendi kocasından öğrenmiş olmalı. Çocuklar, kendilerine şiddet uygulayan kadınlara **"anne beni sev,**

anne beni sev" diye bağıyorlardı. Ama bu sevgi dolu yakarış annelerin umurunda değildi. Çocukların anne diye çağırdıkları bu kadınlar, büyük bir nefretle çocuklara saldırıyorlardı. Sevme duygusundan mahrum, insani duyguları yeterince gelişmemiş kadınlara söylenen **"Anne beni sev"** isteği boşunaydı.

Dövülen arkadaşını ürkek bakışlarla seyreden, arkadaşını dövüldüğünde kafasını yana doğru çevirip oyununa devam eden çocukların görüntüleri ürkütücüydü. Çocukların iç dünyalarında meydana gelen o korkunç kişisel parçalanmayı düşündükçe hüznümlendim. Bu çocuklar, büyük bir ihtimalle, kapkaççı, yan kesici, finerci, mafyanın tetikçisi, polisin ajanları olacaklardır.

Bana göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelindeki sevgi noksanlığı, bu işin temelini oluşturuyor. Türkiye Cumhuriyeti'ni yönetenler, bu sevgi noksanlığından dolayı, hem kendi çocuklarına hem de birlikte yaşadığı halkın çocuklarına karşı bu kadar zalim oluyorlar. Bence, 82 yıldan beri gelmiş geçmiş tüm Türk yöneticileri, Türk resmi ideolojinin sesi olmaya çalışan medya mensupları, bu olayların suçlularıdır. Dikkat edin, **"anne beni sev"** diyen çocuklarla, **"ben kendi ülkeme özgür bir Kürt olarak yaşamak istiyorum"** diyenlere baskı ve şiddetin mantığı aynıdır.

Politik çevreler, yaşanan bu dram üzerinden, kendine pay çıkarmaya devam etsinler. Bazı kurum ve kişiler bu fırsattan yararlanıp, rakiplerini suçlamaya devam etsinler.

Yargı, sadece birkaç kadını cezalandırmakla yetinsin. Medya patronları, çıkarları doğrultusunda, suçu birilerinin üstüne atmaya devam etsinler. Malatya'daki vatandaşlar, işkence gören çocuklara, pasta, çukolata ve oyuncak vermeye devam etsinler. Milletvekilleri kameralar karşısında çocukları kucağına alıp, iyilik meleği olmaya devam etsinler...

Bu şiddet olayı, insan onurunu ve vicdanını sızlatan insanlık dışı bir olaydır. Bu insanlık dışı

olaylar, sadece Malatya'da yaşanmıyor. Bu şiddet, cinsel taciz, tecavüz, fuhuş sırf yetiştirme yurtlarında yaşanmıyor. Bu ilkokullar da, ortaokulda, sokaklarda her gün yaşanan ve hepinizin çocuklarını tehdit eden bir tehlikedir. Kişilerden ziyade, buna sebep veren sistemi sorgulamamız gerekiyor. Son yıllarda kaçakçılar neden çoğaldı? Sokaklarda kendini satan genç kadınların sayısında neden artış oldu? Evinde kavga ettikten sonra kızıp bir anda kocasını, karısını, kızını öldürmeye çalışan babalar, kardeşler, neden bunu yaptılar? Neden insanlarımız intihara kalkışıyorlar? Neden namus cinayeti altında kadınlarımız ve kızlarımız öldürülüyor? Suçlular sırf baba ve kardeşler midir?... Ülkemizde bu durumu yaratan uygun bir sosyo-ekonomik ortam var. Bu sorunun özü derinlerde. Türkiye'deki egemen rejim, bu sorunu yaratan en önemli etmendir. Son olarak, sizlere bazı istatistiği bilgiler sunarak, yazımı bitirmek istiyorum. Çocuk yuvaları; 2828 sayılı yasanın 3/e-1. maddesinde tanımlananlar; çocuk yuvalarında korunmaya muhtaç 0-12 yaş grubundaki çocuklar ile gerektiğinde, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişmelerini, iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak için, 12 yaşını dolduran kız çocuklarını korumakla yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşudur. 2828 sayılı yasanın 3/e-2. maddesinde tanımlanan yetiştirme yurdu; 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek edinmeleri ile topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşudur.

Aşağıdaki araştırma, en son 1995 yılında yapılmış ve sonrasında böyle bir araştırmanın yapılmadığı yetkililerce açıklandı.

Yuva ve yurtlarda bakılan çocukların, coğrafi bölgelere göre dağılımı :

Bölge	Sayı	Oran (%)
İç Anadolu	3.798	21
Marmara	3.559	19
Karadeniz	2.993	17
Akdeniz	2.250	13
Ege	2.137	12
Doğu Anadolu	1.705	10
G. Anadolu	1.445	8
Toplam:	17.887	

Özürü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerindeki KMÇ'lerin aile durumlarına göre korunma gerekçeleri korunma gerekçesi :

Korunma Gerekçesi	Sayı	Oran (%)
Ekonomik yetersizlik	379	33
Ölüm	244	21
Terk	203	18
Bosanma	131	11
Buluntu	109	9
Ailenin duygusal ve fiziksel istismarı	47	4
Aile dışı cinsel istismar	18	2
Deprem veya terör	8	1
Ensest	5	1
Toplam	1.144	

Ayrıca, merkezi Washington'da bulunan Zihinsel Engellilerin Hakları adlı bir kuruluş, Türkiye'de devlete ait psikiyatri merkezleri ve yetiştirme yurtlarında insan haklarının ihlal edildiğini öne sürdü.

Bu araştırma sonuçları ve yuvalarda yaşanan bu olaylar kamuoyuna yansdıktan sonra, ilgili bakan, Bayan Çubukçu bu sonuçlara ilişkin basına yanıt verirken, bir hayli zorlandığı gözümünden kaçmadı.

Kuruluşun yayımladığı rapora göre, Türkiye'de Avrupa normlarına aykırı olarak dokuz yaşındaki çocuklara bile anesteziye gerek duyulmadan elektroşok tedavisi yapılıyor.

Kuruluşun Avrupa Sorumlusu Ivan Fiser, **Bu uygulamaların çoğunun ölümle sonuçlanacağını** söylesede, bizde aynı tas aynı haman değişen birşey yok.

Raporda Türkiye'de devlete ait psikiyatri merkezleri ve yetiştirme yurtlarında hemşirelerin ilgisizliği sonucu bebeklerin açlık ve ishalden öldüğü, küçük çocukların tek başlarına küçük odalara hapsedildiği, bazılarının da yataklarına bağlandığı iddia edildi.

Ülkenin hali kimisine göre güllük gülistanlık, kimisine de cehennem. Kimi çocuklar annelerinin sıcak kucaklarında sevgiyle büyürken, kimileri de insanlık dışı uygulamalarla...

8 Bin Barzani'nin Akibeti

E
V
İ
N

Birkaç hafta önce, dernekde yazar Nazif Telek „**arkadaşlar bu akşam kanal Arte'de Kürdistan'daki insan hakları ihlalleriyle ilgili çok önemli bir dökümanter filmi var, muhakkak izleyin**“ derken gözlerindeki hüznü dikkatimi çekmişti.

Çok geç saatte başlayan filmi izlerken geriye, 1983 yılına, İran-İrak sınırında, Saddam tarafından yakılıp yıkılmış köylerdeki yaşama geri gittim. Yılan ve akreplerin kol gezdiği, önceleri çok güzel olduğu belli olan „**Deştev**“ köyünün harabeleri canlandı gözümde.

Savaştan kaçan kafilemizi Irak askerleri dümdüz bir ovada kısıtıp hapsettiler. Tuvalet ve benzeri doğal ihtiyaçlarımızı birbirimizin yanı başında gidermek, su ve yiyecek sıkıntısından daha ağır geliyordu bize. Kızgın güneşin altında çaresizliğin, yaralıları ve çocukları koruyamamanın verdiği acı, bize ölümü tercih ettirecek kadar ağırdı.

Bu nedenle filmde konuşan ve Ebu Garip hapisanesinden sağ olarak kurtulan yaşlı amcanın sözleri bana hiç yabancı değil. Bu amca ve benzerlerinin içinde kopan fırtınayı herkes anlayamaz.

Bu filmi izlerken, Irak askerlerinin eşliğinde Deş-

tev'e gittiğimizde karşılaştığımız yüreğimizi burkan manzara, erkeklerin başlarını önüne eğerek sessizce ağlamaları, korkudan başını anasının göğsüne gömen çocukların yüzü bir film şeridi gibi geçti gözümün önünden.

Deştev'in yıkılan evlerini onarıp içine girmeye kimsenin eli varmamıştı. Bu nedenle köyün dışında çadırlara ya da kayaların dibine yerleşmiştik.

Kürdistan İnsan Hakları Bakanı'nın bizzat yürüttüğü bu çalışmaya katılanlara canı gönülden teşekkür ediyorum. Onlar toplu mezarları ortaya çıkartmakla, Kürt olmanın bedelini hayatlarıyla ödeyenlerin ruhlarını şad ettiler.

Enfal kurbanı 500 Barzani artık özgürler, Kürdistan topraklarında, son uykularındalar.

Ya geriye kalanlar? 7500 Barzani ve 182 bin Kürt kadını, erkeği, yaşlısı ve çocuğu?

Onların bulunup özgürlüğe kavuşturulmaları, ebedi uykularını yurt topraklarında sürdürmeleri için, bu çalışmanın devam ettirilmesi lazım. Bu, Kürtler için bir onur meselesi olmalıdır.

Unutulmamalıdır ki bugünkü özgürlük onların da kanları pahasına sağlanmıştı.

ve özlemlerden vazgeçmek
ölü sayısını azaltmayacaksa,
bu yorgunluk bu boşluk niye?
Sevdanın bilinmezine koşarken heyecanla
savaşta her halükârda kendimiz olacaksak
bu koşuşturma, bu acele niye?
Yolculuk her zamanki gibi
ayrılık kokuyor, her ayrılık gibi
hava buğuluydu çiğ tutmuş çimler üstünde.
Yürüdüğüm sokaklar, gece sessizlik
ve karanlık kokuyordu.
Evden içeri girdim.
Bitkindim omuzlarıma yorgunluk çökmüştü.
Odalar ıssızdı,

salondaki çiçekle merhabalaştık.
Işık saçtı içime,
yalnızlığa darılmamıştı.
Adını bilmediğim ama rengini hissettiğim
nar kırmızısı, yürek kırmızısı açmıştı.
Sabahın beşiydi
güzelliğini sabahın kokusuna bırakmak
istercesine, umutla, karanlıkta yılmıyordu
korkmuyordu
sabırla günün aralanmasını bekliyordu.
Kan kırmızısı çiçekler açmıştı.
Umudu ve kızilla hasret olduğundan mı
Al al oluşu ve açışı.

N. Morsünbül

OKURDAN Mektuplar

Değerli Jijan Redaksiyonu,

Derginizin 37. sayısı elime geçti. Gönderdiğiniz için teşekkürler. Gerek kullanılan Türkçe (anlamadığım için Kürtçe konusunda bir yorum yapamıyorum.) ve anlatımlar son derece düzeyli ve profesyonelce. Tüm emeği geçenleri kutlamak isterim. Nazenin rumuzlu "Bu kadına da pes yani" başlıklı yazıda baş örtüsü ve tecavüz konusu işleniyor. Bu iki konuda da yazara görüşlerine katılıyorum.

Başörtüsü konusundaki görüşe bir nüans eklemek isterim.

Anadolu`da adlandırılan "başörtüsü, tülbent, yazma" gibi kadınların örtüleri ne geçmişte ne de zamanımızda sorun olmadı. Rahmetli annem de tülbent takardı. Ancak; kadını aslında seks objesi olarak değerlendiren Şeriat anlayışı, son 20 yıldır başörtüsü ve giderek türbanı, Türkiye ve Avrupa ülkelerinde, insan ve kadın hakları üzerinden hareketle istismar ederek siyasi mücadelenin bayrağı yapıyor. Bu siyasi mücadeleye her alanda kadın haklarını, insan hakları olarak savunan mücadeleciler kadınlar da giderek katılmaya başladılar. Amaca ulaşmak için kadınları kullanan bu anlayış hükmetme konumuna geldiğinde, kadınlara başörtüsünü zorla taktıracak ve yaşamın diğer alanlarında da kadınları ezen bir düzen oluşturacak. Bu sadece bir korku ya da teori değil, örnekleri ile tarihte ve zamanımızda yaşanan bir gerçek. Bunu Afganistan`da ve Suudi Arabistan`da kısmen de İran`da açık ve net olarak görüyoruz. Bu ayrımı yaptıktan sonra, ben de sizinle birlikte Türkiye`deki göstermelik laik uygulama uğruna, başörtülü kadınlarımızın gururlarının ayak altına alınmasına şiddetle karşıyım. İsteyen istediği gibi, başkasına baskı yapmadan ve başkasının baskısına maruz kalmadan başörtüsü de takabilmeli, mayo ile de gezebilmeli.

Genel anlamda insan sorumluluğu, Şeriat ve Alevilikte insan sorumluluğu üzerine yazdığım ve bu ay Alevilerin Sesi dergisinin 86. sayısında çıkan yazımı "Nazenin" adlı bayan yazara iletmenizi önemle rica ediyorum.

Kadınlara yönelik mücadelenizde sizleri gerekli olduğu yerde desteklemeye hazırım.

Başarı dilekleriyle

Selam ve sevgiler

İsmail Kaplan

Bildungsbeauftragter der Alevitischen Gemeinde Deutschland e. V.

Los Angeles`dan Merhaba!

Ben bir kütüphaneciyim. Los Angeles`da bir üniversitenin Orta Doğu bölümünde görev yapıyorum. Derginizi gördüm, bize çok faydalı olacağını düşünüyorum. Elimizde derginizin sadece bir sayısı var. (34. sayı)

Eski sayılarınız varsa ve bize gönderebilirseniz çok seviniriz.

Şimdiye kadar derginizin yayınları sürüyor mu?

Saygılarımızla ve Spas

David Hirsch

Librarian for Middle Eastern and Central Asian Studies

www.arsivakurdi.org

Alte Feuerwache, Gathe 6
42106 Wuppertal